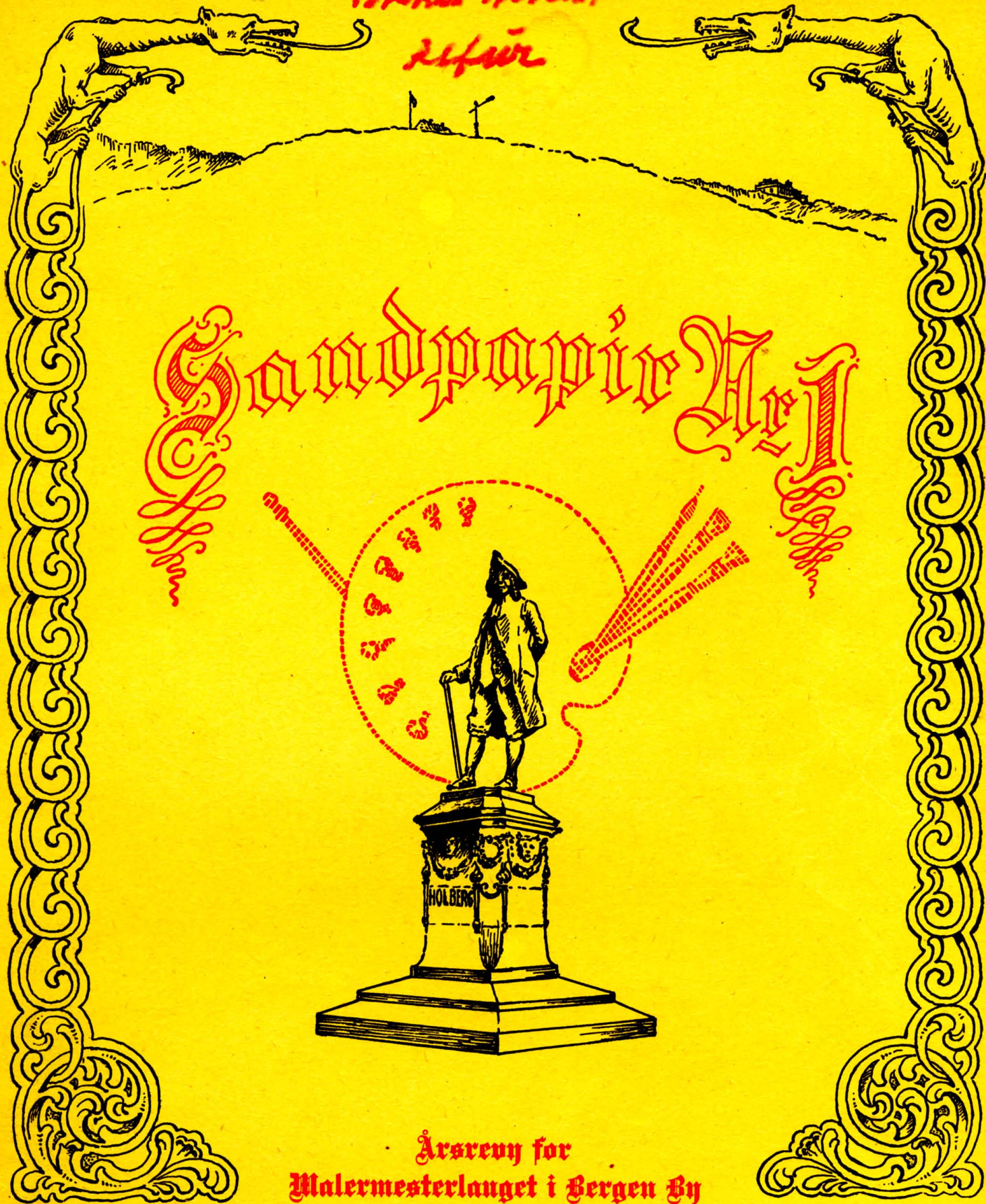


Budet sendt
af



Hvad er det for en Kunst

Årsrevy for
Malermesterlauget i Bergen By

GJERSØE SINKHVITT

fremdeles
uundværlig

Etter omfattende undersøkelser i U. S. A. får man en maling-film som viser utmerkede resultater i enhver henseende når man bruker SINKHVITT i en mengde på minst 30—35 % av tørrstoffet.

SINKHVITT er det eneste kjente middel som effektivt beskytter mot meldugg (blåsopp).

SINKHVITT har en enestående evne til å beskytte kulørte malinger mot falming.

DEN NORSKE ZINKHVIDTFABRIK



DEN NORSKE SANDPAPIRFABRIK -VALLØ-

Telegramadresse:
SANDPAPIR, TØNSBERG

Telefon:
24 501, TØNSBERG

Hilfensproben og verdens ideer

Håndværkeravdeling for samfundets kulturarv

s. 13

s. 11

Liberal fremvekstpolitikk -

4/9 - 11 og 12

Statsregjeringens forslag -

27

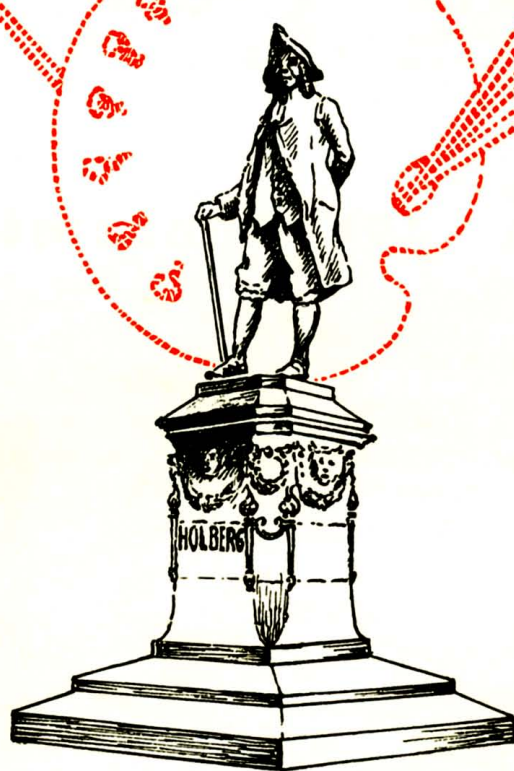
- Forsigning -

Subsidier og skatter -

3/29

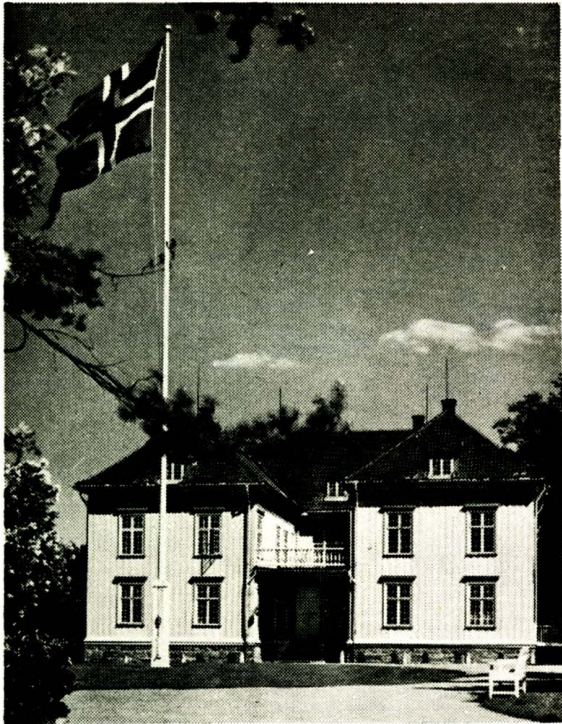
Samfundets Kultur

s. 31



Årsrevy for
Malermesterlauget i Bergen By

Mitt beste redaktøresser



Eidsvollbygningen var opprinnelig den gamle hovedbygningen på Eidsvold Værk. Den fikk sitt nåværende utseende av Carsten Anker i 1795. I 1814 var bygningen sete for Notabelmøtet og Riksforsamlingen. I 1854 ble Eidsvollbygningen med omliggende park overlatt Staten som nasjonaleiendom.

EIDSVOLLSBYGNINGEN

ett av våre betydeligste nasjonalminnesmerker fra nyere tid — ligger vakker og velmalt «bak Eidsvolls grønnende trær». Den er malt med ren linoljemaling med LIBOLIN som gir vakker og varig beskyttelse.

Libolin

for lønnsomt vedlikehold

Der det er fare for sopp i malingfilmen bør De bruk LIBOLIN EXTRA. Det er vanlig LIBOLIN tilsatt en aktiv soppdreper i form av en ikke-flyktig kvikksølvforbindelse og andre meget verdifulle antisoppmidler.





VELKOMMEN

Du gode, gamle malerfest

En hilsen fra damene

Mel. Per spelemann.

*Se øynene skinner og leppene ler,
man blunker så skjemtsomt til en og til fler,
i kveld er vi kåte med sang og med kvad,
ti ungdom og galskap de følges jo ad.
Du gode gamle malerfest — du malerfest —
for deg: Hurra!*

*Nei intet så herlig som kjente å se,
og kan vi så feste dess bedre er det!
La gledens kulør bli vår farge i dag,
først da er vi mestere uti vårt fag.
Du gamle malerstand, oss alle mann
et høyt: Hurra!*

*Vi hører så nok om besvær og om grin,
et strålende smil er en god medisin,
til solskinn og glede vi alle er skapt,
og slik kost får ingen i aften for knapt.
Du gode gamle festhumør, du festhumør,
for deg: Hurra!*

*Vi byder velkommen med begrenes klang,
vi fester jo bare en eneste gang:
Gid gleden må vare til neste års fest,
må lykken bli hverdagens hedrede gjest!
Du gode gamle malerfest — vår alles fest,
et langt: Hurra!*

A. A.



Den som vil være med i dansen
må ta på seg konkurransen,
men mist ikke sansen!
Vi har kvaliteten som gir stimulansen!

**Andersen &
Engbretsen**

FARVEHANDEL

Innehaver: Andreas Wohl

Pilestredet 10 - Sentralbord 33 7180 - Oslo

Malermestrenes årsrevy

«Sandpapir Nr. 1» i 43. årgang foreligger i kveld til vår årlige familiefest, som gjennom så mange år har gitt oss minnerike stunder i samvær med våre kvinner. De har bragt lysning i sinnet som forvarsel om vårens komme, ikke bare med spirende liv i naturen, men også med større oppgaver i vårt sesongpregete fags daglige virke.

Arsrevyen må sies å ha opparbeidet seg til en god posisjon gjennom de 36 år under den nåværende redaksjon — også med øket evne til å støtte opp om familiefestens økonomi. Mange minnerike opplevelser i og utenfor faget har vi i årenes løp gjengitt i vår årsrevy, men kolleger flest synes å være fattig på minneverdige erindringer etter hva redaksjonen har kunnet registrere. Årsaken til denne beskjedne tilbakeholdenhet skyldes vel til dels ønsket om å gi redaktøren rikere spalteplass til det han fra unge år, uten tanke på økonomisk vinning, har ofret så meget av sin tid — å kaste søkelys bak det økonomiske livs glitrende overflate. Denne side av vårt virke har også utenfor fagets krets vakt en interesse for vår årsrevy som vi setter pris på.

I kveld bidrar vi med et utvalg av våre sanger, som sunget med gjenkjennende smil har gitt verdifulle bidrag til stemningen ved festbordet gjennom mange år.

Våre leverandører, som støtter årsrevyens økonomi ved sine annonser hilser vi med hjertelig takk og sender vår hilsen videre til kolleger rundt i landet med ønsket om, at vi står foran et godt arbeidsår for oss alle.

Ka byr dokker?

Nei no går de hakkande gale, hakje di der så styrer og steller i foreningen gått hen å ansatt en ny oppmåler, ka e de gått for, må eg sporre, ha'kje vi nok me han så e? Her uttaler alle aviser å forståsegpåere at vi går dårlige tider i møte, å så går vi hen å utvider kontoret, e ikje de tull så e ikje nokke tull, å kordan dette ender vet vel ikje nokken.

Å har dokker hørt ka han ska gjøre, jo han ska kontrollere utregningene til di der henne i svenneforeningen, akkurat så de e nødvendig, for e de nokken som kan regne så e de vel di. Har dokker kanskje oppdaget at di regner for lavt, nei aldri, di karene vet nok å få regningene høy nok, vi har mykje å lære a di skulle eg tro.

Hadde de no vært våre regninger å anbud han skulle kontrollere så hadde eg forstått di, for at de



trens vet vi jo alle, men tror du nokken foreslår de, nei di tør ikje, di e simpelthen redd di ska tjene penger, men eg e no så dristig at eg kommer med it forslag. Det går ut på at alle anbud først ska gå gjennom kontoret, der blir de kontrollert å di så e for lave, som alle e, di blir pålagt så mange prosenter at di blir mer enn høg nok. Dette må selvfølgelig bli obligatorisk for alle medlemmer, de så ikje ve, sparker vi bare ut av foreningen, di e ikje nokke å samle på. Men kordan ve de då gå, spør dokker selvfølgelig, å då blir svaret kort å godt, «bruk no hovve te de de ska brukes te». For di så ikje e enig å blir sparket ut av foreningen våres kan bare holde på å arbeide hele året å tape penger, før eller siden kommer di nok å ber om å få være me igjen. Grunnen e at vi så holder oss te foreningen å har høge priser vi kunne greie oss me nokken få jobber for året, å tjene mykje mere enn vi no gjør, å då kan vi ta oss minst 3 måneders ferie i di fineste sommermånedene. Å di folkene som arbeider hos oss behøver ikje arbeide mere enn 35 timer i uken, å når di på toppen får 3 måneders ferie, kem tror dokker di då ve arbeide for, eg bare sporr.

Enden på leiken blir at di så e sparket ut ikje får en mann i arbeid, å då kommer di krypende å tigger å få være med igjen. Men då må vi være stor på de slik at vi ikje blir for mange.

Dette forslaget har uten tvil nokke for seg så eg sender de like godt te avstemning me de samme på den enkle måten at de så e enig me meg holder kjeft, di andre sender skriftlig protest innen to dager, ellers blir ikje protesten godtatt. Resultatet av avstemningen seier seg sjøl.

De e en annen sak eg har tenkt mykje på, ka byr dokker for den der komiteen så ve ha vekk håndverks-

loven, di må være nokken egoistiske typer så bare tenker på seg sjøl. Nei ska loven revideres så må de gjøres skikkelig, då må di sørge for at di så hører heme i faget blir lovbeskyttet. Eg tenker på spesielt på oss sjøl, vi må sørge for at både tapetsering og trekking å alt så har me golvbelegg å gjøre kommer tebake te oss, koffor skal di andre tjene penger på de så te-kommer oss, idet heletatt må vi forsøke å grave te oss mest mulig uten å tenke på di andre, for dokker tror vel aldri at di tenker på oss.

No håper eg at dokker har fått nokke å tenke på te neste gang vi snakkes, så eg seier takk for meg.

Gullriksen.

Toner fra Utkant-Norge

Vi malermestre blir aldri lei av å klage på de priser vi får for våre arbeider. Vi konkurrerer på kniven og regner for lavt. Eller som vår gode Eigil A. sa i et innlegg på et medlemsmøte: Før i tiden fikk mestrene dekning for arbeidslønnen, men i dag får vi dekning for svennelønn og så litt til materialer».

Nå må vi ikke tro at det er bare vi malermestre som kan ha det vanskelig, eller har hatt det vanskelig, og for å illustrere det fikk jeg lyst til å sitere en poetisk bønn om skattelettelse som kom til Masfjorden herredstyre fra en bonde på Kvinge i slutten av 30. årene.

Om bonden fikk lettelse vet jeg ikke, men her er i alle fall bønnen sitert ordrett.

Jeg løfter ærbødig paa hatten
og beder saa pent jeg formaar
at jeg maa faa fratræk i skatten,
jeg greier den ikke i aar.
Jeg sænke vil bønligt min tone,
at true gaar slet ikke an.
Jeg byder halvt hundrede krone,
men mere jeg greie ei kan.

Min intægt er liten Gudbære,
og driftskapitalen er endt.
Jeg kan mig nu neppe ernære,
ja, er det ei daarlig bevendt?
Mit jordbruk har liten avkastning,
saa lite og prisene smaa,
og dertil formeget belastning,
balanse jeg ei kan oppnaa.

Mit jordstykke har været badet
i solskin og tørke i vaar,
og jorden av frostbrand er skadet,
en ynkelig avling jeg faar.
Min jordbruksintægt er for liten,
den langtfra kan nu stræke til,
og intet jeg nu har ved siden
her smalhans forfølge mig vil.

Jeg er som en druknende svømmer
der stevner mot grønkledte strand,
men kræftene faafengt uttømmer
og næsen er tidt under vand.
Mens jeg over avgrunden hænger
jeg brøler fortvilelsens skrik.
Jeg kan ikke greie det længer.
O, frels mig før jeg ligger lik.

Jeg løfter ærbødig paa hatten
og beder i velvalgte ord
at jeg maa faa fratræk i skatten,
thi vitterlig er den for stor.
Vend blikket fra skoler og veier,
fra Nordbygdens kirkeidé
til dem som nu snart intet eier,
paa dem maa I nærmere se.

Jeg løfter ærbødig paa hatten,
paa forhaand jeg takker saa ømt
for at jeg faar fradrag i skatten,
hvorom jeg saa lenge har drømt.
Taknemlig det er jeg uhyre,
Jeg ytre det vil paa min vis,
og derfor jeg stemmer min lyre
og synger til herredets pris.

v/ Karstein.

SANGERLIV

Norske håndverksangforeninger møttes til sangerstevne i Haugesund sommeren 1961. Til opptogene hadde bergenserne med et dusin til dels defekte paraplyer, hvorpå det ble malt bl. a. «Sangen forynger», «Sang gir sol i sinn». Som lokalt innslag omkring slageren «Amanda fra Haugesund» ble det på noen paraplyer malt «Hvor bor Amanda?» «Kommer ikke Amanda?» «Hurra for Amanda». Dette innslag vakte megen munterhet i folkemassen, og da vi senere marsjerte til friluftskonserten i Haraldsvang fulgte en sverm ungdom oss på veien.

En 10 års gutt, som hadde fulgt oss, spurte om han kunne få bære paraplyen min. Jo, det fikk han og følte seg meget stolt for dette. Da vi senere ventet på tur til å opptre, ruslet jeg litt rundt i parken og traff da på denne gutten sittende i gresset med sine foreldre. Da han oppdaget meg kom han springende og spurte hvor vi hadde gjort av paraplyene. «Jo, de har vi tatt vare på til neste gang vi kommer til Haugesund.» «Når blir det da?» spurte gutten.

«Jo, vi kommer igjen når jeg blir gammel» svarte jeg impulsivt som hvithåret 80-åring, idet jeg blinket bort til foreldrene. De kunne bare smile, men gutten ble forfjamsset og trodde visst at denne oldingen ikke kunne være vel bevart. Men det er mulig, at det i denne gutten vokser frem et ønske om å bli rekrutt i sangens tjeneste.

H. H.

GENERALFORSAMLINGEN

den 30. januar gikk under Egils ledelse lett og lekende som i et aksjeselskap med stort overskudd. Gjenvalg var gjennomgangsmelodien helt frem til valgkomiteen, som så vellykket hadde funnet pulsen i forsamlingen.

Unntagelsen, som bekreftet regelen, kom fra komiteen for ulovlig håndverksdrift som viste seg helt utslitt. Det ble Finn og Eigil A. som med ny innsats av krefter påtok seg å føre kampen mot mørkemennene videre.



Sigurd.

Vi hilser også Sigurd, den eldste i malerdynastiet Tollefsen, som 1. november i fjor fylte 70 år, og således teller sine dager fra samme år, som hans far var med og stiftet vår forening. I mer enn 30 år har han hatt aktivt virke i foreningen, i styret, komiteer og revisjon, og han bærer «Den Gylne Stige» med ære. Det perspektiv vi her gjengir ham i skyldes, at han under akten var så opptatt i gamle minner med redaktøren.

For videre referat fra generalforsamlingen henvises til «Maleren», og her hilser vi Eigil A., som siste dag i februar 50 år tilbake så dagens lys for første gang. Hadde det da vært skuddår ville han ha betenkt seg et døgn før han så inn i denne forvirrete verden, hvor året etter en kamp mot mørkemenn av en helt annen størrelsesorden brøt ut med de redsler som «moderne» krig evner å skape.



Ole.

Samtidig presenterer vi Ole, av 3. generasjon i samme firma, som allerede i flere år har vist sin evne til innsats i festkomiteen, og vi hilser ham velkommen til videre oppgaver i foreningens mangesidige virke.



Eches Farvehandels
 Bergen

Der er



**til forskjell
i kvalitet og pris**

AGENT I BERGEN:

FINN L. B. LARSEN

TLF. 32 138

SADOLIN & HOLMBLAD A/S

ALNABRUVN. 7, OSLO - TLF. 67 75 94 - TLGR.: SADOLINS

Tilsluttet Sadolin & Holmblad A/S Konsernet -
Nordens største og eldste i maling og lakk.

TEMPORIN

HELMATT INTERIØRMALING

TEMPOSILK

SILKEMATT INTERIØRMALING

TEMPOLUX

STRYKELETT EMALJE

SADOLOID

HØYGLANS EMALJE

PRIMAX

ALKYDPASTA

DANOX

LINOLJEMALING

SADOTON

UNIVERSAL TONEFARGER

SADOTEX

PLASTIC MURMALING

SADOLINS

PVA EMULSJONSMALING

SAHOCOL

LYS GULVLAKK

MAXOL

ALKYDOLJE

Jinge

fra

fabrikken som lager

MALING FOR FAGFOLK

Helmatt

Silkematt

Blank

PVA

Linololjemaling

Alkydforsterket linoljemaling

Parkettlakk, syntetisk

Epicote lakk

Gulvolje

Malerverktøy

FINN GJÆRUM Kjemisk teknisk fabrikk, Skien

Telefoner: Skien 20 726 - 24 695 . Oslo 56 64 77 . Trondheim 36 483

Litt om lakker

En herværende lakk-kjemiker har sendt redaksjonen dette korte utsyn over utviklingen av malemidler frem til vår tids syntetiske lakker.

Da det også pekes på hvorledes enkelte av disse lakker kan virke skadelig på senere strøk, med lakk av annen karakter, tar vi gjerne artikkelen med i våre spalter.

De første rasjonelle malemidler regner en med så dagens lys omkring det 8. århundre f. Kr.

Egypterne benyttet da eggehvite, gelatin, bivoks og gummi arabicum i sine bindemidler.

I det første århundre f. Kr. tok kineserne og japanerne i bruk saften av lakkreet til sine lakkarbeider. Videre foreslår en herre ved navn Aethius å lage en fernis av olje i det 6. århundre.

Først i det 11. århundre gir munken Teophilus en beskrivelse av hvordan en lager lakk ved å løse opp harpiks i varm olje.

En begivenhet som fortjener å nevnes i denne lille historikken er den merkelige olje som kom til Europa noe før århundreskiftet, nemlig kinesisk treolje eller China wood oil. Den viste seg vanskelig å behandle idet den ved opphetning plutselig kunne stivne til en seig og uopløselig masse som lignet en mellomting mellom seig rødgrøt og rågummi. Dersom dette hendte måtte lakken hakkes eller spadets ut av kjelen. Mr. Wilson Neil skriver i 1833: «En nervøs og skvetten person er uskikket som lakk-koker, og de fleste ulykker skjer som følge av hastverk, frykt eller drikk. Men det var noen få som kjente hemmeligheten ved denne olje, nemlig at hvis en blandet den med ca. 30 pst. harpiks kunne den kokes, og ga da en hård og vannfast film.

Treoljen har beholdt en dominerende plass i lakkfabrikasjonen opp til våre dager.

I dag er det ikke mindre enn 70—80 lakker i handelen i Norge, og valgets kval kan ofte være vanskelig enten det nå være seg en vanlig forbruker, malermester eller lakkjemiker som skal avgjøre hvilken lakktype som egner seg til formålet.

Vi skal derfor forsøke å gi «Sandpapiers» lesere en liten orientering om de forskjellige lakktyper og deres egenskaper.

Når en ser bort fra industrilakker kan en dele de lakker som er på markedet i dag inn i 3 hovedgrupper:

1. Lakker som tørrer fysikalsk.

D.v.s. de er tørre når løsningsmidlet er fordampet. Det foregår ingen kjemisk reaksjon under tørreprosessen. De viktigste her er celluloselakker. Det er nitrocellulose, harpiks og mykningsmidler som er løst

i sterke løsningsmidler. Disse lakkene har først og fremst fått sin utbredelse i møbelindustrien. De tørrer på halvtimen og kan poleres opp til høyglans. De har lavt tørrstoff, og det skal mange strøk til å få en fyldig film. De brukes en del til 1. strøk ved gulvlakkering for å holde gulvene lyse, dette fordi de hindrer oljelakkene å trenge inn i treverket og mørkfarge det. Det er etter vår mening ingen kvalitetsforbedring fordi treet blir liggende tørt når en har slitt gjennom lakkskiktene, derved kan skitt og sølvann trenge ned ved trefibrene og misfarge disse.

Stryker en celluloselakken for tykt kan en risikere av-flassing når en stryker oljelakker oppå. Den store fordelene med celluloselakker ligger i den hurtige tørk.

En annen kjent lakk i denne gruppen er skjellakk. Brukes til isolering av kvister, kvistlakk.

2. Herdelakker og reaksjonslakker.

Her foregår det en kjemisk reaksjon mellom 2 eller flere komponenter under tørreprosessen. Komponentene holdes vanligvis atskilt til like før bruk.

D.D. lakk er en typisk reaksjonslakk. Står for Desmodur-Desmophen som fabrikeres av det tyske konsern Bayer.

Kraftige løsningsmidler, god slitestyrke. Levetid i boks ca. 8 timer. En annen reaksjonslakk er Epoxy-lakkene. Det er syntetiske harpikser som herdes ved hjelp av et amin. Levetid i boks ca. 8 timer.

Utmerket heft og kjemikaliefasthet. Inneholder sterke løsningsmidler. Bør ikke påføres ved temperaturer under 10° C.

Under betegnelsen herdelakker har en de syreherdende lakker som består av urea/formaldehyd-harpikser som herdes ved hjelp av syre, vanligvis saltsyre.

Sterke løsningsmidler.

Alle disse lakktypene utmerker seg ved kjemikaliefasthet og stor hårdhet. Når det gjelder reklamepåstander om at disse typene har 4—5 ganger så stor slitestyrke som vanlige lakker så er dette sterkt overdrevet.

I denne gruppen skal en til slutt nevne de spritløselige plastlakker. Disse er en blanding av herdelakker og oksyderende lakker.

De består antagelig av nitrocellulose, alkyd og urea/formaldehydharpikser. De er tilsatt en herder i form av syre. Tørrer fort og gulner lite. Lakkene i gruppe 2 kan ikke blandes innbyrdes og krever hver sin spesielle tynner.

3. Oksyderende lakker...

I denne gruppen må vi operere med en del undergrupper:

Treolje/fenolharpikslakker. Disse har god vannfasthet og slitestyrke, og tørrer på 8—10 timer. De er på grunn av sin mørke farge og gulningstendens på retur, og etter hvert blitt avløst av

Alkydlakkene.

Disse er vel overlegent den best brukte lakktipe i dag og brukes såvel i golvoljer, båtlakker som til golvlakking.

De har god slitestyrke, gulner forholdsvis lite og tørrer på 4—8 timer.

Epoxyestere.

Disse består av den samme type epoxyharpiks som nevnt under reaksjonslakker, men her er harpiksen reagert med en fettsyre, f. eks. linoljefettsyre. Disse lakkene skiller seg ikke vesentlig ut fra alkydlakkene, men har noe bedre slitestyrke. Tørk og gulningsegenskaper er noenlunde like.

Lakker i denne gruppen (3) kan blandes innbyrdes og samtlige er tynnet med White Spirit. Tørretiden varierer fra 4—10 timer og de er vanligvis hard nok over natt til å gå på. De er ømfintlige overfor bonevoks og rester av syntetiske vaskemidler etc. i underlaget.

En herværende fabrikk har utviklet epoxyesterne videre og kommet frem til en lakktipe som vi mener representerer et vesentlig fremskritt blant lakkene i denne gruppen.

Felles for disse lakker er også at de ikke bør påføres i for tykke lag, 18—22 m² pr. liter er det riktige, for høy filmtykkelse i ett strøk kan forsinke gjennomherdingen med måneder.

Når det gjelder hvilke lakker en skal bruke vil vi for vår del sterkt anbefale lakkene i gruppe 3 fordi de er lette å behandle og kan brukes på nærsagt alle underlag, kvalitetsmessig ligger de også tett opptil herde- og reaksjonslakkene hvis største fordel ligger i deres kjemikaliefasthet.

Foretrekker kunden en herde- eller reaksjonslakk bør denne fortsette å behandle sitt gulv med lakker av denne type eller sørge for omhyggelig nedmatting om han ønsker å gå over til en annen lakktipe.

Den hyppigste årsak til reklamasjoner på lakker er at fremmede stoffer vandrer inn i lakkfilmen og forårsaker forstyrrelser i filmdannelsen, som:

Dårlig tørk, misfarging, dårlig slitestyrke, matting, dårlig heft, og rynking.

Disse fremmede stoffene kan være: Bonevoks, harpikser fra ferskt tre, tjæreprodukter, fuktighet, gammel lakk som løses opp, herdnere som svetter ut fra herdelakker etc. En reklamasjonsårsak som har dukket opp i den senere tid er at det oppstår dårlig tørk under Visted og Isisteppe. Dette fordi disse har en latexbehandling på undersiden. Antioxydanter fra denne vandrer ned i gulvet og forårsaker i sin tid nedsettelse av tørken på oljelakker. Et rent og tørt underlag er derfor som ved alt maling- og lakkarbeid en betingelse for et vellykket resultat. Amoniakkvasking, vasking med White Spirit etc. og sliping med sandpapir er de viktigste midler til å få underlaget i den beste stand for overflatebehandling.

Malermestrenes Dameforening

holder fortsatt sine koselige sammenkomster, som har til formål å bidra til hygge og glede for eldre kolleger og deres etterlatte.

Disse får da også hver jul en oppmuntrende sending, men det er så mange av mestrenes damer som ikke er med i de hyggelige møter, at det begrenser damenes evne til å lyse opp i tilværelsen for de eldre.

I håp om at flere damer blir interessert og ønsker å delta, vil dameforeningen i samarbeid med mestrene med passende mellomrom søke arrangert koselige sammenkomster med utlodning. Utvilsomt vil dette også være god reklame for dameforeningens selvpoppofrende virke, og vi gir ideen vår beste anbefaling. Foruten hva det kan forekomme av verdifulle ting, har det aldri vært vanskelig å få et godt utvalg av smågevinster, og sådanne aftener vil bringe oss alle i direkte kontakt med damenes virke.

Dameforeningens tradisjonelle sommertur gikk i fjor til Fritz Heldals nye hytte på Lekven i Os med fru Jenny som vertinne. Der koste de seg og hadde en glad stund, og gleden ble ikke mindre da deres menn ut på dagen kom med i selskapet.

Vi hilser dameforeningen med takk for innsats og ønsker den god lykke til videre virke.

EKTESKAPELIG

— Mine tre første koner giftet seg med meg for pengenes skyld, men jeg føler at det er annerledes med deg — sa han til sin fjerde tilkommende.

— Ja, det er så — sa hun — men når de tre første koner giftet seg med deg for pengenes skyld — hvorledes kan jeg da vite om du har noe igjen?

Håndverkeravdeling for samfunnskultur

«Liberal politikk kan ikke med ro la utviklingen gli videre mot nye kriser eller forvirre almenheten med forvirrete planer.

Det haster med å ta de grunnleggende begreper i vår kultur opp til revisjon, og derved manifestere for vår egen og kommende tider, at all den oppofrelse, som i de siste 300 år er utvist verden over for å skape institusjoner på frihets grunn og sunn harmoni i sivile, politiske og økonomiske forhold, at all denne oppofrelse ikke har vært forgjeves.»

Professor Nicholas Murray Butler, president ved Colombia University, New York, i en jubiléumstale.

Med disse professor Butlers ord til innledning fortsetter vi med å granske de forvirrete begreper som hersker i politisk liv.

Enkelte mener nok at dette forstår vi oss ikke på, vi har nok med å utkonkurrere hverandre i våre anbud og skaffe midler til skatter og avgifter, som med økende tyngde rammer arbeidslivet på urettvis uheldig måte og beslaglegger megen arbeidstid. Vi beklager disse utslag av tidsånden og dermed blir det. Hver er seg selv nok og bauter seg frem i det grumsete farvann, men hvor mange er det som får utbytte i forhold til innsatsen? Når nå også håndverksloven i fremskrittets navn søkes opphevd, skulle det ikke da være grunn til å se, at vi har et fellesskap med landets øvrige borgere, og øves det urett mot noen del av disse, står vi på svak grunn om dette også rammer oss.

Det er tanker om tidsåndens årsaker vi gjerne vil bringe i erindring, når familiefestens glade stund blir et minne og hverdagen kommer, og forøvrig til alle som får vår årsrevy i hende.

«Grundskyld» mars 1962.

Kulturens bakevjer

Fellesmarkedet er slått opp som fremskrittets vei i europeisk kultur og økonomi. De som advarer mot dette synspunkt blir ansett som trangsynte uten åpent blikk for dagens problemer. En sådan innstilling er beklagelig, ti bare ved tankeutveksling mellom de divergerende synspunkter er det mulig å få et klarere syn på den omveltning, som på så mange områder av vår økonomi og kultur vil følge i fellesmarkedets kjølvann. Ennå er det tid til ordskifte, og vår egen historie byr på lignende uoppsigelige fellesskap med andre land, i 400 år med Danmark og nær 100 år med Sverige. I disse århundrer var vårt land et vedheng som måtte ofre til den økonomiske og kulturelle maktkonsentrasjon i henholdsvis København og Stockholm.

Det vakte glede da disse fellesskap etter bitre

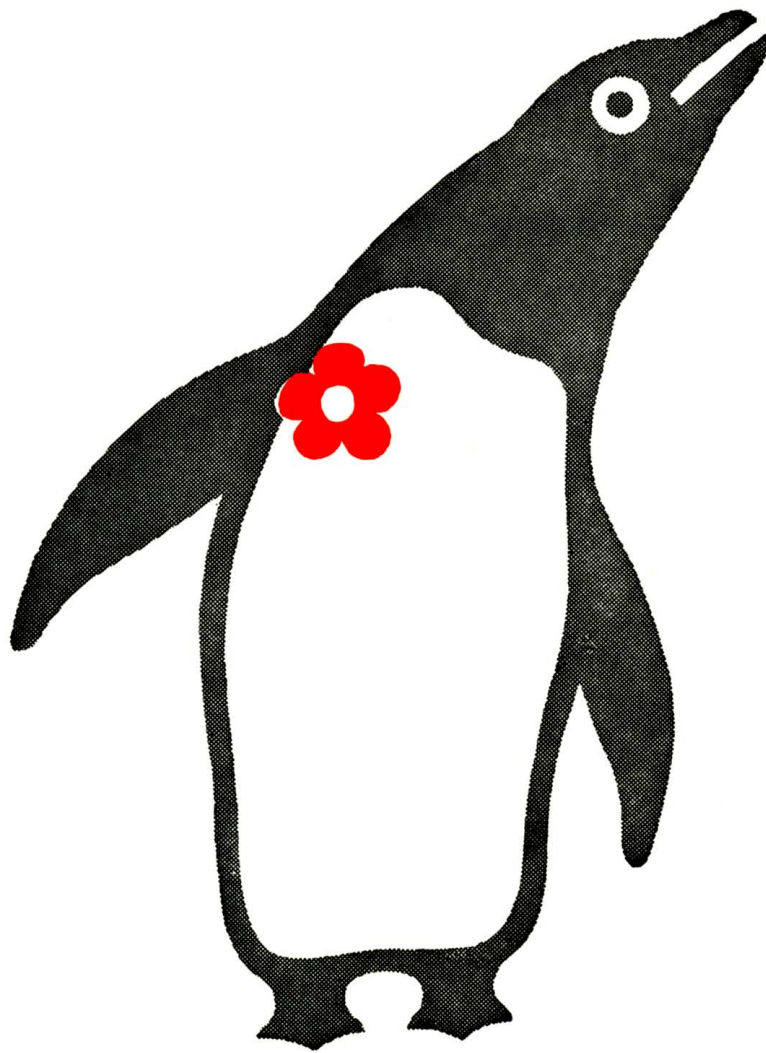
kamper ble avvirket, men i dag ber vi om å bli med i lignende avhengighetsforhold.

Danmark gjorde norske almenninger og jord til kongelige salgsvare, og selv om feudalvesenet ikke ble alment hos oss var det mange som kunne ha herredømmet over 100 gårdsbruk.

Fra storkapitalistiske sentre i fellesmarkedet går vi en lignende utvikling i møte ved oppkjøp av norske jord- og naturherligheter.

Allerede nå kan det fra Holland meddeles at 45 prosent av landets arealer er sikret av tyske spekulanter som det nærmeste område innen fellesmarkedet til rekreasjon for tysk overklasse. Man kan tvile på korrektheten i denne oppgave, men den gir uttrykk for en utvikling i betenkelig vekst. På industrielt område skal bare minnes om, at vi hadde et tysk selskap som tidligere drev koppergruver på Stord og eksporterte produktet for underpris til sitt eget moderselskap. Ved en sådan handlemåte ble det praktisk talt aldri utbytte å beskutte i vårt land. Nylig sto referert at svenske eiere av et steinbrudd på Sørlandet forsøkte å importere lutfattige sydeuropeere til fortrensel av norske steinhuggere. Hva hensikt dette hadde behøver ingen omtale, men på dette område byr fellesmarkedet på gunstige vilkår for en frodig utvikling. Ved kjøp eller som partnere i norske bedrifter vil verdifull jord og naturrikdom bli et lett bytte for fremmed kapital, og vi kan heller ikke gardere oss mot, at de fra sine bedrifter stipulerer underpris ved vareeksport til seg selv. Beskyttet bak fellesmarkedets tollmur vil de også innen mange bransjer bli eneleverandør av råstoff og halvfabrikata. De som da ikke blir med i en ringdannelse vil bli lett å slå ut, og tanken om fri konkurranse må bli en illusjon.

Tilhengere av fellesmarkedet bagatelliserer en sådan fremmed okkupasjon av norsk jord og næringsliv. Men i tillegg til skattetrykket legger dog den samfunnskapte verdi på norsk jord stadig økende byrder på vårt arbeidsliv. Det skjebnesvangre er at arbeidslivet selv, under skattepress på sitt arbeidsutbytte,



ET

**FENOM-enalt
godt nytt år!**

Jotunn

har ofret milliardene til forbedringer som gir seg utslag i stadig høyere jordpriser, der hvor samfunnet baner vei.

Det må være århundrers tilvenning som har sløvet vårt sinn, således at selv en arbeiderregjering verner om uproduktive særinteresser, som kan høste formuer ved samfunnets innsats, mens arbeidslivet som skaper verdiene må nøye seg med å være lastdrager for omkostningene.

Å frigjøre arbeidslivet fra denne hoveripligt til privat jordeierett er vel den sikreste vei til å gi menneskene like arbeidsvilkår og til å demme opp for inflasjonens kriseskapende vekst som vel må sies å bidra mer enn noe annet til å undergrave den frie verdens evne til å motstå kommunistisk infiltrasjon og idé.

Privateie av jord er den beste form for effektiv bruk av dette menneskehetens livsgrunnlag, men det innebærer ikke at eieren også skal beslaglegge de økende grunnverdier, som er følgen av arbeidslivets ofre og innsats gjennom generasjoner.

Dette medfører også at effektiv bruk blir av underordnet betydning, at arealer blir liggende brakk og skaper kunstig jordmangel ved å holdes tilbake som en lukrativ pengeplassering. Først når samfunnet ved øket innsats også øker arealenes verdi er tiden inne til å åpne dem for effektiv bruk, og da gir de også rikelig utbytte. Jo, vi må vel si at de negative krefter i samfunnet har grunn til å triumfere.

Vi har ikke ordnet opp i disse mildest talt urettferdige forhold i vårt folks liv, og mulighetene blir minimal når fellesmarkedets finansverden får frihet til å hamstre i disse våre møysommelig opparbeidete kulturverdier. Det vil medføre at den økonomiske makt, som også i mindre land tenderer mot sentralisering, da vil bli av en helt annen størrelsesorden og med sine sentre utenfor landets grenser.

Disse i ordskiftet lite påaktede forhold synes meg må vekke alvorlig betenking. Verdenssituasjonen er uklar, ja mange synes den er håpløs med økende spenning for nerver og økonomi uten å øyne en bærende linje, som viser vei til den gamle drøm om fred på jord når vi bare evner å bygge på menneskelige rettsbegreper. Det er slektens kulturoppgave å bidra til å heve menneskeheten opp i en bedre verden, et høyere plan, og mindre land har bedre betingelser for å lede i et sådant pionerarbeide enn de store land har mulighet for.

En tollmuret europeisk blokk gir gunstig basis for trustdannelser, og USA har da også store vanskeligheter med å begrense disse utvekster i det økonomiske liv, som trives og utvikler seg bak tollmurene.

A gå med i et europeisk fellesmarked gir små muligheter for en videre utvikling mot fri verdenshandel,

når vi må legge vår handlefrihet og skjebne i hendene på sentraleuropas ustabile folkemasser.

Men tidens uklare horisonter aner vi i det hele tatt lite om hvilke demagoder de lytter til i morgen.

Halfdan Hansen.

«Grundskyld» mai 1962.

Hitlerepoken — og verden idag

Dokumentarfilmen om Hitler har vakt berettiget oppsikt og medfører en rekke innlegg i dagspressen, hvor enkelte også kom inn på årsakene som muliggjorde Hitlers maktutfoldelse.

Forståelsen av disse årsaker synes meg noe uklar, og da vår verdens skjebne i høy grad er avhengig av at vi garderer oss mot forhold, som kan begunstige en sådan konsentrasjon av samfunns makt, er det gjerne tillatt å se litt på dette utenom vanlige synsvinkler.

Det kan være riktig at frykt for kommunistisk framgang styrket Hitlers stilling, og aldri har makt-syke diktaturtendenser vært så nær ved å styrte den vestlige verdens kultur i grus som under den farlige situasjon i trettiårene. Det nærmeste forspill var landbrukskrisen som i 1924 brøt ut i USA og forplantet seg som en farsott over den siviliserte verden. Krisens årsak må søkes i de oppkapitaliserte jobbpriser på landbruksjord i høykonjunkturen under første verdenskrig.

I 1928 så det ut til at man hadde fått det økonomiske liv under kontroll og ledende økonomer i USA kom da med den gode nyhet, at krisenes tid var forbi, og at menneskene nå gikk en glimrende framtid i møte.

Hvor meget verre måtte ikke stemningen bli, da historiens mest omfattende økonomiske krise året etter la sin tunge hånd på all virksomhet?

Vestens verden lå avmektig og 50 millioner gikk arbeidsledige, med den elendighet og deprimerende virkning dette måtte ha i folkemassene.

Når den frie verden ikke evnet å skape sikrere forhold i økonomisk liv var det overhengende fare for, at arbeidsløse millioner ville lytte til de håpfylte hyrdetoner om å redde Vestens vaklende økonomi etter diktatoriske retningslinjer. Hitler hadde fordel av å kunne skremme med kommunistene som hovedfienden, og han var den første i Vestens land som fikk hele folket satt i arbeid. Sultende skarer reagerer ikke på at de settes til opprustningsarbeid, men de var takknemmlige for atter å kunne tjene noe til levemåten. Under disse forhold var det et fåtall innen det tyske folk, som ikke måtte bli paralysert av Hitlers og Goebbels insiterende propaganda.

Det mest påtrengende spørsmål er om vi har lært

Godt
nytt
år...



LYS - REN - SIKKER

Vi takker for godt samarbeide
i året som gikk

VERA FABRIKKER A/S - SANDEFJORD

Agent i Bergen: P. A. HOFSETH — Telefon 10 540 - Industrihuset

noe av disse tunge tiders historie, om vi bedre forstår å holde de økonomiske krefter i harmonisk balanse? Det ser nemlig ikke så lyst ut.

Forsøket på å nå fram til velferdsstaten etter regjeringens planøkonomiske metoder går i oppløsning på inflasjonens farlige skråplan.

At regjeringen nå vil frigjøre seg fra ansvaret for den videre økonomiske utvikling, ved snarest mulig å legge dette ansvar over på et europeisk fellesmarked, er en falitterklæring og en kuvending fra det, som i alle år har vært kjernen i Det Norske Arbeiderpartis program.

En konsentrasjon av samfunnsmakten i Sentral- og Syd-Europa, hvor et demokratisk sinnelag av historiske grunner har vært hemmet i sin utvikling og skapt ustabile folkemasser, er en meget betenkelig sak.

Adeligt og militært hovmod øver ennå en betenkelig innflytelse i disse land, likesom nasiadister vernes om med til dels høye stillinger i statstjenesten. Dette er ustabile farlige krefter, selv om de forstår å snu knappen ettersom vinden blåser. Heller ikke de økonomiske farer synes å ha noen innflytelse på debatten nå om dagene. Truster, karteller, konserner eller syndikater, hva man nå vil benevne dem, arbeider for å underlegge seg menneskehetens råstoffresurser, også i underutviklede land, for å beherske råstoffmarkedet og kunne fryse bort enhver konkurranse innenfor tollmurene. De har ingen skrupler med å eksportere varer til lavere priser enn folket innenfor blokken må betale. Sådanne privilegerte private maktkonsentrasjoner vokser som paddehatter i tollmurete områder, men vil miste meget av denne makt ved en frigjort verdenshandel. Viktigere enn alt annet er det vel at menneskehetens råstoffresurser forvaltes til fordel for menneskeheten i stedet for å tjene til berikelse for private fiaskonserner. Vi står her nærmere enn den primære kilde til økonomiske kriser enn man synes å tro, og jeg må spørre hvorfor våre økonomer går så varsomt utenom denne bøygen som katten om den varme grøt? Vi ser dette også på andre områder bl. a. befinner landbruket i USA seg på gyngende grunn. De høye subsidier med garanterte kornpriser har bragt prisen på landbruksjord opp i høyder som bare kan forrentes ved at kornprisen holdes oppe. Følgen har vært en overproduksjon av korn som staten må kjøpe i mengder, som kan føde nærsagt en hel verden, for at kornet ikke skal komme i markedet og bli billigere. Her hjemme er det særlig subsidieringen og fordyrelsen av kjøtt og melkeprodukter, som har bragt prisen på god landbruksjord opp i store høyder. Dette har også medført en overproduksjon av disse produkter, som vi eksporterer for tredjedelen av den pris det norske arbeidsliv må betale.

Det er da vel ingen annen enn vårt eget arbeidsliv som må betale omkostningen, når vi nylig eksporterte

30 mill. kg kjøtt à kr. 2,70, for å kunne holde oppe den høye pris i vårt eget land?

Vi står her ved forhold som bringer inflasjonen i spinn mot krisefarlige tilstander, og det er nok ikke bare uvetting trykning av pengesedler uten dekning som er skyld i dette. Noen endring i denne glideflukt kan det ikke bli, før mentaliteten blir en annen enn den som hersker i dag. Å søke ly i den babyloniske massesamling, bak en bastant europeisk tollmur, kan bare vanskeliggjøre dette. Også jeg ønsker framgang for et intimt internasjonalt samarbeid, men ser på fri handel mellom alle demokratiske land som et naturlig grunnlag for dette, fordi det bedre enn noen militærmakt kan bidra til å rense verden fra diktatorisk isolasjonisme.

Likesom det er av vesentlig betydning for kulturell framgang, at det enkelte individ har frihet til å utvikle sin personlighet og karakter etter sine muligheter, således vil også menneskeheten være best tjent med at det enkelte lands kultur har frihet til utvikling etter sine forutsetninger og karakteregenskaper. Da kan vi bedre lære av hverandre hva som høyner vår kultur eller hemmer den, enn det er mulig om vi glir inn i et isolert statsforbund med utøvende makt, hvor ikke bare språk, men også mentalitet og økonomiske maktforhold er så uensartet som ned gjennom Europa. Skal dette skje av militære grunner da er det en farlig vei.

La oss ikke glemme at den selvstendige frihets karakteregenskaper har dypere røtter mellom fjell og karrig jord enn hos masse mennesket på Europas sletter. Og vi har meget å ordne i eget land på veien frem til vennskapelig samarbeid mellom jordens folk. Dette mål kan ikke nåes ved noen form for maktkonsentrasjon, ti det bærer kimen i seg til diktatoriske forhold.

Kulturens vei er nemlig frivillighetens.

Halfdan Hansen.

«Grundskyld» mai 1962.

Hr. Sjur Lindebrekke

I Deres appell til ungdommen 9. april, 20-årsdagen for tysk okkupasjon av vårt land, innledet De med å påpeke de to hovedoppgaver, som vil overskygge alle andre oppgaver i utviklingen, nemlig å trygge freden i verden og å trygge menneskelig frihet. Overalt hvor liberal tanke har grobunn vil dette vekke udelt tilslutning, og likeså i at arbeidet for dette mål nødvendigvis er et intimere samarbeid med den øvrige verden.

Veien til en sådan sikring av fred og frihet mener De, hr. Lindebrekke, bør gå gjennom et politisk og økonomisk forent Europa, således som Romatraktaten



JORDAN VET HVORDAN

forutsetter. Det er jo delte meninger om dette, som ofte får uttrykk i temperamentfullt bitre ord, som ikke tjener til å klarlegge synspunktene — og man mister derved det store fortrinn ved saklig ordskifte i demokratisk nivå. Mitt personlige syn er, at troen på et tollmuret Europa avleder oppmerksomheten fra langt alvorligere farer for en fredelig utvikling. Det er ikke bare en uvettig beskatning av produktivt virke, før det kan påvises å gi utbytte, som er årsak til stadig dyrere varer, og hemmer forbruksevnen. Selv de som kastes ut i arbeidsløshet må skatte ny omgang av hvert øre de har behov for til livsopphold. Dette harmonerer ikke med arbeidet for velferdsstat eller liberalisme, samtidig som til eks. landbruksjord i sentrale strøk er steget til mangedobbelt pris og gir formueskapende skattefrie inntektgevinster, som milliardbidrag fra et skattredent arbeidsliv må ta sin del av skylden for. Det er ikke underlig, at selv jordbruk med statsbidrag blir ulønnsomt, når brukeren må forrente jobbeformue til selgeren.

Likevel blir disse jobbegevinster små i forhold til grunnprisene i de store bysentre, hvor så meget av skattens mynt brukes til å gi bedre flyt i den voksende trafikk og til åpning av nye boligstrøk.

Disse detaljer forsvinner vanlig i utsyn på det økonomiske livs glitrende overflate, men når menneskehetens livsgrunnlag, jord og råstoffkilder, på denne klodes arealer er overlatt til privat hamstring og spekulasjon, med stadig økende krav og inngrep i produksjonens utbytte, må alle forsøk på å frigjøre oss fra trustlignende utsugning bli spillfekteri og gjøre forsøk på å skape en liberal verden i fred og frihet høyst illusorisk.

Det synes meg forbausende at De, hr. Lindebrekke, i likhet med det vanlige syn så helt overser den dominerende betydning en rasjonell løsning av menneskehetens jordproblem har, når det gjelder å bane vei for den fred og frihet, som De maner tidens ungdom til å kjempe for. Hva man enn mener om et tollmuret politisk og økonomisk forent Europa, så løser det i hvert fall ikke dette påtrengende problem.

Det foreligger daglig betenkelige begivenheter i en lignende samling av stater, nemlig USA, hvor mektige interesser med herredømme over betydelige råstoffkilder stadig søker å øke sine monopolgevinster ved ublu varepriser.

Følgen kan bare være å nedsette den almene evne til å forbruke varene som produseres med økende kapasitet. For tiden er det «bare» 5 millioner arbeidsløse derover, hvilket ikke synes å vekke særlig oppmerksomhet, og dog er det vel bare kommunistene som kan glede seg over sådanne brist i vårt økonomiske system, som gang etter gang har utviklet seg mot katastrofe i Vestens verden.

Da De, hr. Sjur Lindebrekke, i 1951 holdt foredrag

om «Den liberale livsinnstilling» stilet jeg et pressekommentar til Dem, hvor også følgende uttalelse av professor Frank Graham ble referert:

«Virkelig ufortjent inntekt er det, når en mottar utbytte uten på noen måte å delta i produksjonen ved gjentjenester. De mest betydningsfulle av sådanne inntekter er de som skyldes jordens voksende grunnverdi. Den som nyter godt av disse gjør intet for å frembringe dem. Han bare venter mens samfunnet arbeider og vokser inntil han kan innkassere fordelene. Disse fordeler får han på bekostning av alle virkelige produsenter enten disse er arbeidere, arbeidsgivere eller kapitalanbringere. Renteavgift til samfunnet, av de fordeler som grunnverdien representerer, kan ikke virke hemmende på arbeidslivet, men vil tvertom lette dettes skattebyrder. Grunnverdien er et fellesutbytte av samfunnets fremgang og bør sikres for de felles oppgaver. Vitenskapelig beskatning innebærer å overføre skattebyrden fra det produktive arbeidsliv til sådanne inntekter som i sannhet er ufortjent. Dette bør skje skritt for skritt, men veien vi må gå ligger klart for oss.»

Dengang uttalte De hr. Lindebrekke, i et personlig brev, at de spørsmål, som jeg behandlet i min pressekommentar, hører naturlig hjemme i en fremstilling av liberalismen. Når De ikke kom inn på disse problemer i Deres foredrag, var det simpelthen fordi De måtte begrense Dem av hensyn til tiden. Når jeg i dag på saklig grunn søker å gi innblikk i jordproblemet som den største fare for fredelig utvikling, en fare som fellesmarkedet ikke kan fri oss fra, skulle det være grunn for en mer positiv innstilling om dette problem også fra Deres side. Fellesmarkedet byr oss alle alvorlige problemer uansett hva side man ser det fra, og et utdypet saklig ordskifte kan bare bidra til å gi de forskjellige standpunkter klarere konturer.

Det er også i sannhetens interesse.

Bergen, 15. april 1962.

Halfdan Hansen.

«Dagbladet» 24. juli 1962.

Jordspekulasjonen —

en økende inflasjonsfare

I underutviklede som høyt industrialiserte land øver herredømmet over jord og naturens rikdomskilder et stadig sterkere trykk på arbeidslivet med spekulasjon i menneskehetens økende behov. Vi ser daglig hvorledes denne spekulasjon kompliserer det nære område, boligproblemet, ved formueskapende krav fra

selgeren. Denne overkapitalisering av verdier, som skyldes innsats fra det felles samfunn, setter de bolig-søkende i en tvangssituasjon, som truer med å sprengne rammen for det økonomisk mulige.

Denne spekulasjonens overkapitalisering av jordverdiene er ikke av ny dato, for i alle tidligere framskrittsperioder har den floret uhemmet inntil det bristepunkt hvor arbeidslivet bryter sammen under allment sviktende forbruksevne og økte gjeldsbyrder.

Vi ser tendensen under enkleste forhold når byenes maurtuemennesker føler trang til å få kontakt med naturen i vårt vakre land, og i dag er det da også voksende forståelse av at samfunnet bør sikre fri-luftsarealer for allmenheten før det blir for sent. Men hvor ofte hører vi ikke at velstandsfolk drar langveis med bil eller lystbåt for å sikre seg gode strandsteder og arealer til toppriser, som overgår hva samfunnet evner å betale. Hvordan vil det gå med et utvidet fremtidsbehov for friarealer, når også velstandsfolk fra Fellesmarkedet gjør seg gjeldende i konkurransen om å beslaglegge norsk natur?

Selv Høyesterett stimulerer jo inflasjonen i jordverdiene. Jurister er nå engang bundet av lovens bokstav og har bare å påse at formalia er i orden. Om landet ved ulov ødes, ligger utenfor deres fag-område, og de fatter derfor heller ikke sannheten i det etiske syn hos den danske prest og åndshøvding Grundtvig når han sier: «Ethvert folk er sitt fedrelands sanne grunneier og kan aldri fratas denne rett. Urett kan ikke ved noen lov opphøyes til rett.»

Den uhyggelige sammenheng mellom jordspekulasjonens økende trykk på arbeidslivet og farlige konjunktursvingninger må bringe oss til besinnelse.

Norge hadde liten føling med europeisk adel, som fra forlening av store landsdeler etterhånden gjorde jorda til sin privateiendom.

Den norske landskylden for all jord som ble lagt under privat kultur, og fri almenningsrett for alle til de udyrkede vidder, skapte naturlige betingelser for utvikling mot et selveierdemokrati, en betegnelse som et av våre politiske partier på sviktende grunnlag bruker i sin valgpropaganda. Men ulov brøt inn i vår rettsorden, da den almenne bruksrett i allmenning ble opphevet og gjort til særrett bare for jordeiere.

Denne voldshandling hindret den allmenne mann i å kunne reise eget bruk, og i dag fullkommengjøres udåden av et stort samfunnsapparat, som fordeler

våre allmenninger i privateie til jordeiere. Disse har også befridd seg fra landskylden, og samfunnet er henvist til å skaffe de nødvendige midler ved en ensidig tung belastning direkte på arbeidslivet, en belastning som rammer selv dem som arbeider under de usleste kår.

Det uhyggelige er at milliarder av disse skattemidler brukes til å øke jordeiernes eiendomsverdier. Vi bygger veier, underskuddsjernbaner, havneanlegg og ofrer store beløp til sjøgående trafikkmidler, sanerer bystrøk for bedre flyt i trafikken og åpner atkomst til nye boligstrøk.

Alt dette er opptakten til en storstilt gratis-service til jordeiere, med stigninger i beliggenhetsverdien, som det arbeidende folk daglig får føle på kroppen i tillegg til skattebyrden som har bekostet verdiforøkelsen. Hvor lenge skal vi se opp til jordeieretten som en avgud, til fortrenghet av eieretten til eget arbeids utbytte?

Skal vi fortsatt gå i blinde og la kommunistene være alene om å ha åpent øye for hvorledes arbeidslivets hoveriplikt til jordeieretten bringer den «frie» verden stadig nærmere selvødeleggelse?

Eller skal vi med professor Frank Graham erkjenne at vitenskapelig beskatning består i å overføre skattebyrden fra det produktive arbeidsliv, hvor den nå ligger, til sådanne inntekter som i sannhet er ufortjente?

Dette, sier han, må skje skritt for skritt, men veien vi må gå, ligger klart for oss.

Ved å bygge videre på den gammelnorske vei til selveierdemokratiet, vil vi skape et sikrere grunnlag for liberalismens høyreiste tanke om menneskelig frihet og verdighet, enn det er mulig under de herskende forhold og tankevaner.

Også i andre land vokser det fram et endret syn på menneskenes forhold til jorda, som det uunnværlige grunnlag for alt liv og all virksomhet. Fra vår egen historie, den tid vi gjerne betegner som Norges storhetstid, har vi fordelen av å kunne peke på en i store trekk demokratisk samfunnsordning som var ukjent i andre land, hvor adelens jordherredømme evnet å trykke det almenne folk ned i en uverdigg pariatilværelse. Så lenge alle på like fot betalte sin landskyld bare til samfunnsfellesskapet, og enhver hadde frihet til å reise eget bruk i almenning der-som han ikke oppnådde rimelige kår hos en jordeier,

Kakene til familiefesten leveres av

STRØMGATENS BAKERI & KONDITORI

kunne ikke disse trykke den almenne mann ned i en underkuet tilværelse således som ute i Europa. Dette skjedde først da almenningsretten ble forfalsket og mørketida snek inn over landet. Eget bruk kunne by på tungt slit og karrig utbytte, men bevisstheten om å være sin egen herre skapte mulighet for en selvstendighetsfølelse og en fribårenhet i sinn og tanke som i andre land bare var et privilegium for overklassen. Hva vi betegner som de beste karakteregenskaper i det norske folk, fikk sin utvikling før 400-årsnatta, og det er vår misjon i verdens marsj mot frihet i liberalismens ånd å vise vei etter impulser fra vår egen selveierdemokratiske epoke.

Denne oppgave løser vi best som herrer i eget hus. Som provins i en europeisk blokk vil oppgaven drukne i den maktøkonomiske tautrekking som allerede nå ved starten er så tydelig til å ta og føle på.

Halfdan Hansen.

«Dagbladet» 8. august 1962.

Liberal fremtidspolitikk

Fra verdenskongressen av liberal og radikal ungdom, som nylig ble holdt i England, har formannen i Norges Unge Venstre, Olav Myklebust, referert retningslinjer og resolusjoner for en intensivert liberal politikk. Det er jo ungdommen som får til oppgave å løfte den liberale tanke opp i et høyere plan, og når resolusjonene benevnes radikale skulle man tro at de ville ramme ukрутtet i vår demokrati og gi dette et fundament, som bærer bud om allmenmenneskelig frigjøring fra økonomisk undertrykkelse.

Frihetens gudinne kan dog ikke stå høyt i kurs og må være lidende av framskreden bleksott, når vårt syke samfunn søkes helbredet ved de piller som anbefales fra Brighton.

Tanken om at de ansatte på en eller annen måte blir medinteressert i aksjeselskapers utbytte har meget for seg og kan under visse forhold bidra til bedre samarbeid i bedriften.

Vi får imidlertid ikke høre noe om hvorvidt årsaken til enkelte bedrifters store utbytte skyldes forsorgsbidrag fra det allmenne næringsliv i form av tollbeskyttelse, om de har sikret seg sentrale arealer, vassdrag, skoger eller mineralforekomster, som automatisk vokser i verdi ved samfunnets vekst og felles innsats og ved den allmenne vekst i vitenskap og teknikk. Vi får heller ikke høre et ord om alle dem som kan sikre seg formuer av andres arbeidsutbytte ved spekulasjon i norsk jord og dens naturherligheter, denne hamstring på arbeidslivets bekostning, som ikke

bare umuliggjør en sunn løsning av boligsaken, men som også skaper en inflatorisk glideflukt mot nye økonomiske kriser med sammenbrudd og arbeidsløshet i kjølvannet. Når arbeidslivets fundament bryter sammen, må ikke da også drømmen om rett til arbeid, som en menneskerett, vise seg i all sin nakne hjelpeløshet? Å la de arbeidsløse for syns skyld pukke sten, som i mellomkrigstida, løser ikke problemet.

Og hvor blir det av de milliarder som arbeidslivet har ofret som bidrag til jordbruket? Jo, de blir årsak til den mangedobling av salgsprisen i sentrale strøk, som er helt unaturlig når jordbruket ikke kan drives uten bdirag. Og brukeren som må forrente den dyre jord er like nær, men søker å klare seg ved intens drift. Dette har i sin tur ført til et overskuddsproblem, og for å kunne holde det høye prisnivå innenlands eksporteres norske landbruksvarer til våre utenlandske konkurrenter for en brøkdelen av hva vårt eget folk må betale. Jo, de som meler sin egen kake er av en helt annen størrelsesorden enn røsten fra Brighton gir uttrykk for.

Således også i u-landene, hvor jordeierne hever brukernes jordavgifter i takt med verdenshjelpen. Det svake punkt er at naturens og de samfunnskapte grunnverdier settes i klasse med virkelig kapital skapt ved menneskelig innsats på råstoff. Våre økonomiske lærestoler har stort ansvar for denne kamouflering av vesensforskjellige faktorer, som har skapt så stor forvirring i økonomisk tenkning. I «Jordspekulasjonen — en økende inflasjonsfare», Dagbladet 24. juli, er problemet behandlet etter en utviklingslinje, som etter hånden kan gjøre vårt folk til et selveierdemokrati i liberal ånd. Det er på dette område vi møter de alvorligste oppgaver, som vår sivilisasjon er stilt overfor.

Et tollmuret Europa kan bare kamufflere de virkelige faktorer, og den vest-europeiske kull- og stålunionen er et eksempel på hvorledes monopol-kapitalistiske storkonserner kan utnytte sin makt over næringslivet, når de får utfolde seg i et større isolert tollområde sikret mot konkurranse fra den øvrige verden. Og liksom kulturvoksteren best fremmes ved den enkeltes frihet til å utvikle sine evner etter personlige forutsetninger, således vil også de enkelte folkeslag kunne gi verdifullere bidrag til et liberalt demokrati ved å utvikle dette etter sine særlige forutsetninger, enn det er mulig ved en bastant europeisk blokkdannelse av forskjelligartede folkeslag. Mange av disse har en lite utviklet liberaldemokratisk tradisjon og liten føling med hva vi anser som de beste egenskaper i nordisk ånd. Disse folkemasser utgjør en latent fare for fredelig utvikling og kan lett bli ofre for diktaturpregede demagoger.

Fri handel er fredens åpne håndslag til vår neste

VALLO

tapeter

GARANTI FOR GOD KVALITET

TICOMATT



.... til grunning og mattmaling.
Lettstrøken og dekkraftig
maling fra

TITAN

på begge sider grensen, og det er ingen stengende grenser for intim utveksling av tanker og erfaringer på det kultur-politiske område til gjensidig fordel for den videre utvikling. Når de mange land presses sammen under ensartede bestemmelser mister man dette velgjørende sammenlikningsgrunnlag for gode og mindre gode beslutninger.

De store politiske oppgaver, som her er skissert i en presseartikkels snevre ramme, innbyr til et saklig kommenterende ordskifte. Bare da kan en gjensidig forståelse av de evige sannheter for menneskelig eksistens, som vi alle søker etter, utkrystalisere seg. Og folket som skal avgjøre vår skjebne venter på oss.

Halfdan Hansen.

«Grundskylde» november 1962.

Er det sviktende fundament i liberal politikk?

Herr lektor Olav Kortner.

Ved landskurset i Norges Unge Venstre innledet De, herr Kortner, til debatt om den sosial-liberale idé og konkluderte Deres interessante foredrag med å si, at kjernen i liberalismen er viljen til frihet, hvor respekt for enkeltmennesket er det avgjørende.

Dette vil ha tilslutning hos alle med liberal livsinnstilling, som ikke bruker «liberal» bare som dekkadresse for særinteresser.

Som framtreddende representant for den høyere skole, som har til oppgave å åpne ungdommens øyne for sannhetens kilder, deler De også ansvaret for at undervisningen går i sunne spor.

I Deres foredrag bemerket De imidlertid bl. a. sosialøkonomen Keynes, som en av dem der la grunnlaget for liberaløkonomisk tenkning etter den store krisen i 20-30-årene. Dette forbauset meg, og det er meget ønskelig å få en utredning av hvorledes De mener Keynes' teorier kan bidra til å sette mennesket i sentrum? Sant nok kom de en stund høyt i kurs hos våre ledende økonomer, men det gæes allerede nokså stille i dørene omkring disse teorier. De gikk i det vesentlige ut på å regulere forholdet mellom inflasjon og deflasjon ved pengepolitiske virkemidler, uten hensyn til at disse ingen evne har til å begrense det monopolkapitalistiske herredømme over jord og råstoffkilder på denne vår klode, dette fundamentale grunnlag for alt liv og virke. Det er forståelig at konservative økonomer, der ser det som en hovedoppgave å verne om private spekulasjonsinteresser i jord, griper til vekslende motteorier for å avlede opp-

merksomheten fra vår kulturs påtrengende fundamentale problemer. Men de opptrer da som juridiske forsvarere av gammel urett og ikke som økonomer, som skal søke veien til sunnhet for et sykt samfunn. På dette område dyrker de lovens bokstav og bannlyser Henry Georges bidrag til økonomisk tenkning. De har gjort økonomisk vitenskap til en sinnrik oppkonstruert tankebygning, men den mangler fundament. De snur ryggen til hva presidenten ved Columbia Universitet, professor Butler, sa om Henry George i en jubiléumstale ved dette ærværdige vitenskapssete: «Ingen kan anse seg for utdannet i økonomisk tenkning uten førstehånds kjennskap til de teoretiske bidrag fra denne Amerikas store tenker. Vi ser i dag klarere enn noensinne den dype sannhet i hans syn på de økonomiske problemer. Atter og atter å gjenta dette synes å være den eneste vei til å føre almenheten ut av sin sløve likegyldighet og se med større alvor på de farer som truer vår kultur. En progressiv opplyst liberalisme er i dag det beste vern mot diktatorisk utvikling. Å forfalske liberalismens idé ved haltende reformer kan bare føre oss nærmere katastrofe....».

Det er tvingende grunn til å legge større vekt på disse professor Butlers ord, ti uten oppklaring av menneskenes avhengighetsforhold til jorden kan det ikke bli klare linjer i liberal politikk, det er hva historien lærer oss. Det var konsentrasjon av makt over jorden, som tilintetgjorde det gammelgreske demokrati og senere det romerske rike.

Den ble årsak til at liberalismens første gjennombrudd hundre år tilbake ble mislykket etter halvgjort reform, hva ildsjelen dengang, Rikard Cobden, også ga uttrykk for i en tale til studenter: «Dere, som får til oppgave å frigjøre Englands jord, vil gjøre en større gjerning, enn vi har evnet ved å frigjøre dets handel.»

Men i stedet for å fortsette frigjøringsverket og angripe hovedårsaken til miseren, har monopolkapitalismens talsmenn evnet å gjennomsyre vårt politiske liv med mistillit til liberalismen, og i strid med sin sanne mening blir den liberale idé forvansket og brukt til vern om private særinteresser.

På samme måte har det gått med det opprinnelige kristne budskap til slaver og andre undertrykte om menneskenes likeverdighet og om fred på jorden når vi bare gjennomfører rettferdighet. Budskapet ga oss humanismens idé i klarere ord enn vanlig i østerlandsk språkbruk. Men det er forståelig at det ble preget av tiden og bare kunne fenge i folkets sinn ved religiøst betonte symboler og utsyn i en analfabetisk tidsalder nedsunket i mørke og overtro med de skriftkloke som åndslivets formyndere. Da de opprørske tanker, om at slaven er likeverdig med sin herre, fenget i folket, ble makthaverne engstelige, og



ved å bringe bevegelsen under statskontroll lyktes det dem å endre dens karakter. Konger og makt-havere fikk kirkelig velsignelse, og de undertrykte lærte saktmodig å finne seg i sin skjebne med løfte om belønning etter døden. Så bedrøvelig misbrukes minnet om den mest heroiske personlighet vår historie kjenner til forsvar for undertrykkelsen.

Disse historiske steiftog gir glimt, som styrker min overbevisning og inspirerer til å delta i debatten om liberalismens idé, som De herr Kortner innledet til. — Mine siste artikler i «Dagbladet»: «Jordspekulasjonen — en økende inflasjonsfare», 24. juli, og «Liberal framtidspolitik» 8. august, den siste stilet til formannen i N. U. V. herr Olav Myklebust, utdyper temaet.

Men noe gjensvar fra herr Myklebust, som kan bidra til klarere forståelse av den liberale idéns konsekvenser, foreligger dessverre ikke, og en får følelsen av at liberal politikk fortsatt vil bli ledet i ubestemte former uten klare retningslinjer. Forhåpentlig inntar ikke De herr Kortner en sådan passiv holdning til vitale problemer, og jeg imøteser at De holder åpent for en saklig debatt til gjensidig øket forståelse av det livssyn som forener oss. Vi kan ikke lulle oss inn i troen på velferdsstaten, når vi ser hvordan den uproduktive jordspekulasjonen fører an i inflasjonen etter de samme linjer, som har ført til økonomiske sammenbrudd i det siste hundreår, også til krisen i 20-30-årene, trossende alle de beskyttelsestiltak og pengepolitiske virkemidler, som ennå synes å stå høyt i kurs selv innen den liberale leir. Den nidkjærhet som flere regjeringer søker å verne om monopolkapitalistiske interesser i Katanga er et av de mange eks. på sviktende liberalt klima i Vestens verden.

Halfdan Hansen.

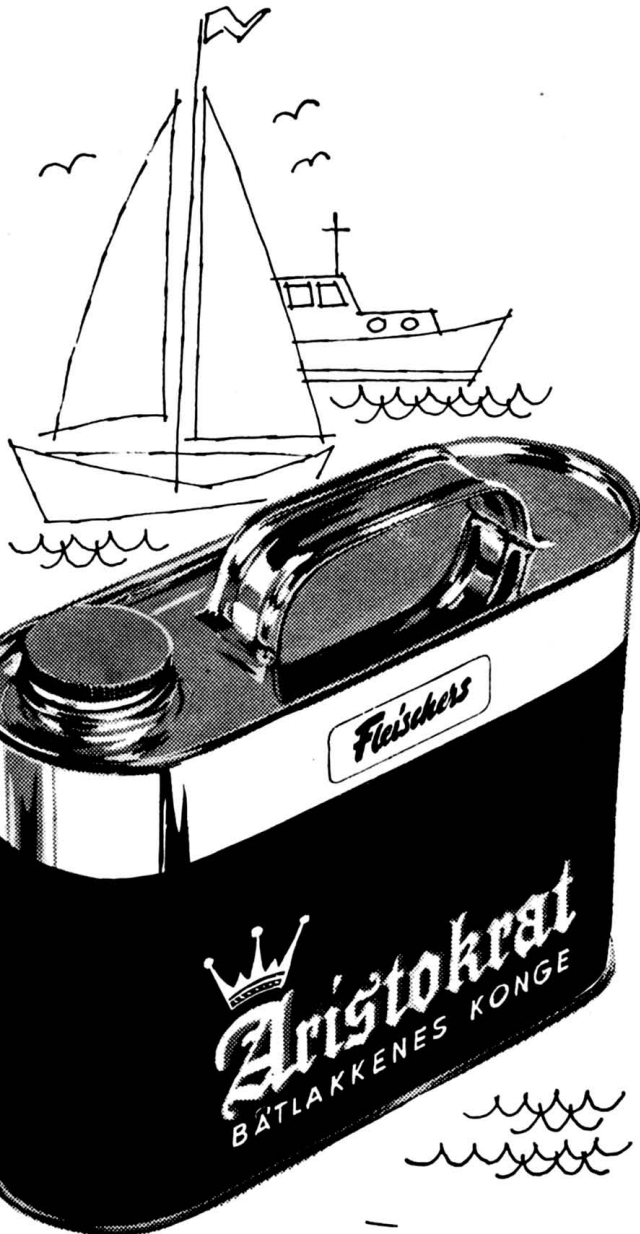
«Grundskyld» januar 1963.

Liberal politikk i studentermiljø

Studentvenstrelaget i Bergen holdt 11. september møte med foredrag av Magne Lerheim om «Liberal politikk i årene framover».

I et miljø av studerende ungdom, som ikke bare skal jage etter obligate eksamenspensja, men også utvikle evnen til selvstendig tenkning, var det å vente at den liberale tanke ble belyst i klare linjer, med fundament som kunne gi Venstres kamp for sosial-liberal frigjørelse slagkraft i likhet med hva partiet hadde i den politiske frigjørelses dager.

Etter pressereferatet gav foredragsholderen ingen inspirasjon i den retning, og det kom ingen konkrete



DEN EKSKLUSIVE BÅTLAKKEN

eksempler på hva liberal politikk må bygge på. Han talte om å basere vår politikk på de nyeste kunnskaper i sosialøkonomi, men eksempler på disse, og hva betydning de etter hans mening kunne ha, fikk man ikke høre noe om.

Harmonerer imidlertid disse kunnskaper med hva han senere sier om «industrielt demokrati» ved arbeidernes andel i driftsutbytte, da kan det bare tjene til stemmefiske på uklare premisser og svekke vår politiske slagkraft, fordi det leder tanken bort fra fundamentale årsaker til at arbeidets utbytte hoper seg opp på et fåtall hender. Tanken gir nok uttrykk for følelsen av at utbyttedelingen går i usunne spor, men det er en uløselig oppgave når den begrenses til forholdet mellom arbeider og arbeidsgiver i bedrifter, hvor lønnsomheten ikke bare er høyst forskjellig, men hvor den ofte skyldes helt andre årsaker enn den produktive innsats.

Når foredragsholderen i avledende ord sier, at politikk er en vanskelig og komplisert affære, da har han i hvert fall ikke øye for det, som mer enn noe annet gir de daglige strømdrag i vårt økonomiske liv, nemlig jordspekulasjonens økende beslagleggelse av arbeidets utbytte. Jord er grunnlaget for alt liv og arbeide, for boliger, arbeidsplass og råstoff, og arbeidslivet, kilden til våre resurser, har den tvilsomme ære ved skattebyrder å bære omkostningene ved samfunnets innsats for å skape de økende grunnverdier, som vi gratis gir til de lykkelige jordeiere.

Denne hoveriplikt er ikke bare en fundamental urett mot det arbeidende folk, hvis andel i utbyttet stadig forminskes og reduserer dets reelle evne til å dekke sine behov av den økende produksjon, men det leder også mot nye kriser når hjulene stanser bak overfylte lagre.

Likegyldigheten overfor de økonomiske underdønninger bak en glitrende overflate rommer de største farer for demokratisk kultur, og svekker vår evne til å motstå de diktatoriske systemer, som allerede behersker halve verden. Men også vår egen «frie» verden er i glideflukt på de samme baner med økende statsdirigering, fordi vi feilvurderer årsakene til at samfunnsmaskineriet knirker.

Derfor evner vi heller ikke å anviser effektiv hjelp til de underutviklede land, hvor de feudale jordherrer skummer fløten av våre barmhjertige offerbidrag, og hvor kapitalinvestering fra Vesten beslaglegger verdifull jord og naturrikdom til egen fordel, mens de overtallige folkemasser fortsatt holdes nede på et sultenivå.

En liberal politikk kan ikke bygge på tilfeldige inngrep, som kompliserer og tåkelegger den liberale idé. Derfor kan jeg ikke se «industrielt demokrati» som en inspirerende programpost. De mange tildels uklare synspunkter innen den liberale krets svekker

vår politiske slagkraft, og her kan den ledende presse, vårt ansikt ut mot offentligheten, gjøre en stor innsats ved å stå mer åpen for saklige innlegg og motinnlegg.

Intet kan bedre enn dette bidra til klare linjer, med den evne dette har til å fenge i velgermassen. I valgprogrammer er det åpent håndslag av høy kvalitet som gir inntrykk, ikke kvantiteten av punkter.

I «Jordspekulasjonen — en økende inflasjonsfare», Dagbladet 24. juli, hevdet jeg, at liberalismens vei, til befrielse fra denne utvekst i økonomisk liv, må være å gjøre de samfunnsskapte grunnverdier rentebærende til samfunnsformål. La oss først sikre felles prioritet i framtidig grunnverdivekst, og peppen vil straks gli ut av dem, som holder jord tilbake fra tidsmessig bruk ved spekulasjon i stadig høyere priser.

Dette vil bringe oss nærmere løsningen av de mange problemer, som i dag truer med å sprengte rammen for vår økonomi både i boligsaken, i sanering av eldre bystrøk, til sikring av friluftssarealer og til å bremse den overhåndtakende prisstigning på landbruksjord, som oppkapitaliserer de store samfunnsbidrag og legger nye byrder på den der skal dyrke jorden.

Gjennom århundrer har folket ofret av sitt arbeidsutbytte for å bedre beliggenhetsverdiene i vårt land, og det er ikke for tidlig at det også kan høste fruktene av sin innsats.

Å gjeninnsette nye slekter i arveretten til utbyttet av fedrenes innsats, ved tilbakeføring av gammel grunnverdi til fellesskapet kan, som professor Frank Graham sier, bare skje skritt for skritt i langsomt tempo. Å tilbakeføre 1 prosent av grunnverdien årlig vil eksempelvis ta hundre år.

Vi kan da komme bort fra den krenkelse av eiendomsretten, at den, som bygger eller forbedrer sin bolig eller sitt arbeidssted, straffes med større avgifter enn den, som lar like verdifull jord ligge unyttet.

Og vi kommer da i takt med landskyldens selveierdemokratiske samfunnsorden, som 700 år tilbake ble tilintetgjort av maktsyke særinteresser.

Vi baner da påny vei for selveierdemokratiet i beste forstand, hvor vi alle er medeiere i fedrelandet og sikrer dette mot spekulative inngrep også fra særinteresser utenfor landets grenser.

Det betydningsfulle ved en sådan politikk er, at den klarere enn noe annet øker vår evne til å avsløre illusjonen i troen på den stadig videregående sosialistiske statsdirigering på glideflukt mot kommunismen.

Selv nå langt oppe i årene kan jeg ikke unnlate å kaste en hanske inn i forvirringen, som så ofte preger det politiske liv selv innen den liberale krets. Derfor måtte jeg også kommentere det svake innslag fra Den



Våren kommer med **STARINA**

Starex P.V.A.,

Staro-blank
ferdigstrykningsfarge

Trygg linoljemaling

og

Star's D.D.-lakk

Med hilsen



STAR MALING- OG LAKKFABRIKK . DRAMMEN

Agent: Erling P. Thuen — Telefoner 16 249 — 15 662 — Bergen

Plaston ultra



Moderne TAPETER
for det
Moderne Hjem

Se våre 1963 nyheter
i vaskeekte lysekte

TAPETER



ØRA FABRIKKER
FREDRIKSTAD

liberale verdenskongress, referert ved formannen i Norges Unge Venstre, herr Olav Myklebust, i min artikkel «Liberal framtidspolitikk». — Dagbladet 8. august.

En saklig imøtegåelse av mine synspunkter har jeg ikke noe imot. Men liberal politikk mister sin slagkraft, når man unnlater å ta påtrengende problemer under debatt. Bare denne kan styrke vår tro og innsatsvilje, og gi vårt liberale livssyn klare linjer.

Det synes meg også å være stort behov for friske ilinger i liberalt tankeliv ikke minst blant studerende ungdom, som med nye krefter vil verne om det videre inn i framtiden.

Halfdan Hansen.

«Grundskyld» januar 1963.

Finansministeren og omsetningsavgiften

Finansminister Bjerve er ikke alene om å se på omsetningsavgiften som en glimrende skattekilde, som gir langt større bidrag til regjeringens inflatoriske pengeforbruk enn direkteskatten evner, selv om denne er drevet opp til grensen for det mulige uten å kunne gi den ønskete løsning på problemet om jevnere fordeling av arbeidslivets utbytte.

Nå trøster finansministeren oss med at vi kan få beholde vår omsetningsavgift i Fellesmarkedet, selv om eksperter i EEC foretrekker andre former for denne avgift.

Han har ingen tanke for at omsetningsavgiften i likhet med andre indirekte skatter virker diskriminerende på vårt eget næringsliv. Det er ingen føling av, at i Fellesmarkedet vil under rådende forhold den økonomiske maktkonsentrasjon nede i Europa suge til seg resurser fra utkant-Europa med sammen naturlovmessighet, som sentrale strøk i vårt eget land berikes på bekostning av utkant-Norge.

Der tales så pent om å skipe bredere grunnlag for arbeidslivet i tilbakeliggende strøk, og noen storbedrifter vokser da også opp i enkelte distrikter. Å starte disse i statsregi med stor innsats av skattemidler, hvor mange gjerne vil ha bein å gnage, er dog en betenkelig affære, som lett leder til urealistiske anleggsomkostninger og liten konkurranseevne. Når et tysk jernverk bygget samtidig, bare kostet tredjedelen av det norske, beregnet etter produksjonskapasiteten, er det naturlig at konkurranseevnen må svikte når ikke konjunktorene er på topp. Noe av fordyrelsen skyldes nok, at det norske jernverket var et politisk eksperiment med leiete eksperter, mens det tyske ble reist av bransjefolk med lang erfaring.

For å frigjøre seg for tydelige tegn på forsorgsbidrag fra det øvrige næringsliv venter jernverket å bli tilsluttet den vesteuropeiske Kull- og Stålundion, denne stat i staten, som i le av Fellesmarkedet vil sikre seg en rikelig del av kaken ved overpris bak tollmuren på det øvrige næringslivs bekostning —. Mange sådanne sammenslutninger vil yngle i et lukket Europa, og den harselering, hvormed man vanlig behandler dem som frykter en sådan utvikling i dette europeiske eksperiment, kan bare tjene til å dekke over mangelfull saksbehandling.

Med den store kapitalinnsats er imidlertid jernverket kommet for å bli og vi skal ikke si mer om det. Også bitre erfaringer kan vi lære av, og ønsker vi å skape bedre betingelser for den personlige tiltaksvilje på bred front, kommer vi ikke utenom en avviking av den hærske avgifter og annen indirekte beskatning, som ikke minst i grisgrente strøk virker diskriminerende på tiltaksviljen.

Større transportutgifter og råstoffkjøp i mindre kvanta til høyere pris er allerede en belastning på produksjonen. Og staten øker skånselsløst denne belastning ved omsetningsavgift på driftsbygninger, produksjonsutstyr og deres vedlikehold i takt med den inflatoriske prisutvikling.

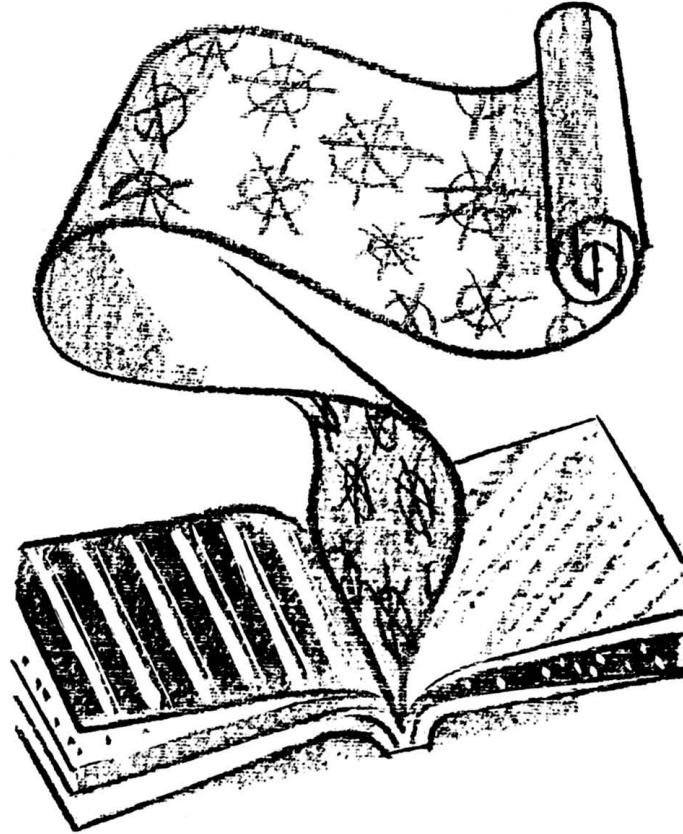
Å starte en ny bedrift med lite kapital og dyre lån under sådanne skatteforhold er så risikobetonet, at bare et fåtall av dem med evne og vilje kan ha mot til å gjennomleve starttidens vanskeligheter, når også samfunnet øker disse. Og ikke bare dette. Fra landets ytterste grenser strømmer også omsetningsavgiften på alle livsbehov inn til sentrene, hvor samfunnet gir de største bidrag til å skape private formuer uten arbeide. Bare se på veksten i jord- og tomtpriser.

Sant å si setter ikke vår tid det produktive arbeid i høysetet, men svekker tvertimot dets konkurranseevne ved særbeskatning.

Når selv finansministeren, i en regjering som sier seg å representere arbeidernes interesser, ikke har øye for dette, da vil han heller ikke kunne fatte, at Fellesmarkedet intet bidrag kan gi til løsningen av dette fundamentale problem i nutidens kultur.

Halfdan Hansen.

*Grets bøker hos
Giertsen
i Småstrandgaten*



Herr Malermester!

Årets **TAPETNYHETER** kommer med våren. Ta turen innom vår tapetavdeling og se nyhetene i vasketapeter og vanlige tapeter fra inn- og utland. De finner tapeter for ethvert behov.

Vi benytter anledningen til å underrette Dem om at de norske tapetfabrikker for fremtiden vil levere tapetrullene i 10,35 meter lengde. De vil da ofte kunne få 4 høyder av hver rull.

CANOTEX VEGGSTRIE fra SANDERSON er en fulltreffer for moderne interiører. **CANOTEX** gir rommet hygge og karakter. **CANOTEX** er en preparert jutestrie som limes på veggen omtrent som tapet. **CANOTEX** leveres i 23 moderne farver. De fleste på lager hos oss. Fra Sanderson har vi også preparert vegglerret i 100 % **LIN** i naturfarge, og den eksklusive «Muraweave» av Rayon i herlige pastellfarger.

VALLØ VEGGPLAST med tekstil bakside er veggbekledningen hvor der kreves stor slitestyrke. Anbefales for hoteller, skoler, sykehus, butikker, kjøkken og bad.

VALLØ VEGGPLAST er 63 cm bred og er meget lett å tapetsere.

GULVBELEGGAVDELINGEN i underetasjen har mange nyheter i **LINOLEUM** og **PLAST**. Den store slager er **PLAST MED FILT** blitt. Den har plastens styrke og filtens mykhet. Bredden er 200 cm eller 150 cm og prisen er ca. 24,— pr. m².

Vil De ha fornøyde kunder, så kontakt oss når det gjelder tapeter og gulvbelegg. Vi står til tjeneste med prøver og pristilbud.

Med vennlig hilsen

R. **BRATLAND** A/S
 TORVALMENNING

Etablert 1848

FORHANDLER AV:
 SANDERSON tapeter
 SANDERSON Canotex veggstrie
 SALUBRA lys/vaskekte tapeter
 JAPANSKE stråtapeter.

«Dagbladet» 6. desember 1962.

Statsorganisert tyveri kan ikke stanses ved aksjekjøp

De må vel sies å høre til ekstreme utvekster i sosial tenkning både Høires «selveierdemokrati» og de beslektete ideer hos redaktør Anders Lange, som nylig holdt foredrag i Studentersamfunnet, Bergen, om sitt universalmiddel «Omsetningsavgiften som eneste skatt».

Disse ideer viser liten forståelse av de mange defekter i vår skattelovgivning, som står i åpenbar strid med de ønsker om en rettferdig fordeling av skattebyrdene, som alle politiske partier sier seg å arbeide for.

Nu har banksjef Sjur Lindebrække atter hevet sin røst for «Selveierdemokratiet» denne gang i Bergens Konservative Studenterforening. Å kritisere den sosialistiske overbeskatning av arbeidslivet er i det vesentlige felles for de ikkesosialistiske partier, men Høire har meget inkonsekvent en særlig forkjærlighet for omsetningsavgiften, som trinn for trinn øker inflasjonen og produksjonsomkostningene, som i siste instans faller med særlig tyngde på dem som arbeider under vanskelige forhold, når de til eget bruk skal få valuta for sin innsats.

«Selveierdemokratiet» er en god betegnelse, og når Sjur Lindebrække tror, at dette kan nåes ved å stimulere almenhetens interesse for børsspillet om aksjer, da burde han også i sannhetens interesse ha imøtegått den kritikk av sine synspunkter, som ved tidligere anledninger er blitt stilet til ham i dagspressen.

Uten å gå nærmere inn på de mange årsaker til høyest forskjellig lønnsomhet, mellom mange næringer, må det dog sies, at når staten favoriserer enkelte næringer ved tollbeskyttelse eller annen begunstigelse da belaster den det almene næringsliv med underholdningsplikt til disse statens kjæledegger. Ved således at plasere enkelte næringer i drivhus på andres bekostning, selv om de utvikler seg til millionkonserner, stimuleres også aksjekursene i sådanne bedrifter og de drar til seg en uforholdsmessig del av disponibel investeringskapital. Jeg tror ikke herr Lindebrække kan belyse, at dette fører oss nærmere et harmonisk selveierdemokrati.

Det, som mer enn noe annet gir en pekepinn på illusjonen om aksjekjøp som samfunnsreform, er dog jordprisenes eventyrlig vekst, som beslaglegger uhyrlige beløp fra arbeidslivet til fordel for uproduktive særinteresser. Gjennom menneskealdre har pressen hatt meldinger om denne prisutvikling i kjølvannet av fremskrittet. Tid etter annen er det med liten virk-

ning gjort noen sporadiske forsøk på å imøtegå denne utvikling, men en bred debatt, om den stadig mere dominerende stilling jordspekulasjonen inntar i det økonomiske liv, blir merkelig nok bare tiet i hjel. Å komme nærmere inn på jordproblemets betydning for menneskeheten synes å være liggende utenom, hva som ansees som god tone. Dette er beklagelig i en tid da faresignalene på dette område stadig blir alvorligere.

Fra fjære til fjell foregår denne vekst i jordprisene, og som eksemper refereres denne gang fra Natland, ved bygrensen i Bergen, hvor tomteprisen nå er oppe i 40 kr. kvadratmeteren, en stigning på 500 prosent fra 1954. Men dette er ikke hele bildet. Omkring 1930 ble et gårdsbruk deroppe, på 130 mål, kjøpt for 27.000 kroner. Lav skattetakst for bygninger var 18.000 og pris for jorden ble da 9.000 kroner 7 øre pr. m².

Jorden ble liggende brak, driftsbygninger, selv gjødselkjelleren som leieren måtte bekoste rengjort, ble for god betaling utleiet til industrielt bruk. Kjøperen gjorde selvfølgelig som en annen bonde deropp, da jeg spurte hva det måtte regnes med for en byggetomt: «Intet blir solgt til prisene i dag. Byen må først vokse seg nærmere.»

Etter dagens pris er de 9.000 steget til kr. 5.200.000, eller nesten seks tusen prosent. Selv om summen reduseres noen hundre tusen for veianlegg, og de få steder som synes ubebyggelig, gir det et strålende utbytte å sabotere boligbehovet og uten arbeidsinnsats bare vente, til byen har bekostet veianlegg og ledningsnett, og dens borgere tvinges til å akseptere de høye tomtepriser. I motsetning til normal handel, med varer og tjenester, betegner disse spekulasjonsgevinster bare en stadig videregående forskudds pantsettelse av framtidverdier i fedrelandets jord.

Men de reiser en internasjonal kredittverdighet, som blir vesentlig årsak til, at det ikke blir balanse i vår utenrikshandel, at vår eksport av varer og tjenester ligger så langt under hva vi importerer.

Erkjennes det, at grunnverdiene skapes ved felles samvirke og innsats, tilsier sunne rettsbegreper, at de også forrentes til felles formål, således at de som gjør innsats også får del i fordelene. De blir da etterhånden utskilt fra salgsprisen for jord og de verdier eieren har opparbeidet på den.

Da er vi på vei til et selveierdemokrati med sikre fundament.

Jobbing i jord er et verdensproblem, og presidenten ved Columbia Universitet, professor N. M. Butler, etterlyser her en aktiv liberal banebrytende politikk før det er for sent. For sent å stanse en politisk og økonomisk revolusjon i diktatorisk retning.

«Menneskemasser vil ikke se seg selv og sine pårørende redusert til sult og nød ved de gjentagne overproduksjonskriser, som de herskende forhold er

årsak til, mens det vi kaller sivilisasjon sitter med enorme resurser og med evner, som synes å kunne skape overflod for alle.

Liberal politikk kan ikke rolig bli sittende og la utviklingen gli videre mot nye kriser eller forvirre almenheten med villedende planer. Det haster med å ta de grunnleggende begreper i vår kultur opp til revisjon og derved manifestere overfor vår egen og kommende tider, at all den oppofrelse, som i de siste 300 år er utvist verden over, for å skape institusjoner på frihetens grunn og sunn harmoni i sivile, politiske og økonomiske forhold, at all denne oppofrelse ikke har vært forgjeves.»

Skal denne professor Butlers manende appell bare møte sløvet likegyldighet?

Det frie samarbeid mellom menn har vært drivkraften i vår kultur, og i samme retning virker også det lokale selvstyre som vi har kjempet oss til. Disse forhold har på bred front stimulert det enkelte individs personlige utvikling. I dag er det menneskelige innslag i begivenhetene på retur, og på stadig flere områder gripes det inn ved fjernstyring av et sentralisert byråkrati.

Nå er det en økende følelse av, at de herskende forhold bringer det økonomiske liv i ulage, og så griper man til den idé, i strid med hva det hittil er hevdet om selvstyre, at når vi bare kan bli fjernstyrt fra et sted nede i Europa, da vil alt bli meget bedre.

Fellesmarkedet har ikke den åpne hånd som EFTA, hvis mål er å redusere tollkrigen mellom demokratiske land. Bak en bastant tollmur kan det ikke hindres, at kapitalsterke konserner utrydder all «unødig» konkurranse således at de selv enerådig kan bestemme hva almenheten skal betale i et sådant drivhus. Hva verre er vil det føre til en uniformering av Europa som hindrer de enkelte land fra å finne banebrytende vei til menneskelig frigjørelse. De kapitalsterke særinteresser, som vil utvikle seg i et tollmuret Europa, gir ingen frodig grobunn for utredning av forhold, som jeg tillater meg å benevne statsorganisert tyveri, og hvor jordspekulasjonen er den dominerende inflatoriske faktor.

Evner vi ikke å bringe orden i vårt eget lands økonomiske kaos, blir det ennå mindre mulig etter Romaavtalen, som kamuflerer de virkelige farer, og vi fortsetter uhindret glideflukten mot nye kriser.

Er vi så sikre på at massene da vil slå ring om vår kultur, at de ikke finner den håpløs og at troen på et diktatorisk system vokser?

Selv nå, når vi har hatt forholdsvis gode konjunkturer, synes det meg, at det rødlige skjær på stemmesedlene har et betydelig omfang.

Halfdan Hansen.

«Dagbladet» 17. januar 1963...

Subsidier i jordbruket

Herr professor Ragnar Frisch.

Med interesse har jeg fulgt Deres mange innlegg mot Fellesmarkeds-ideen, og selv om en presseartikkels snevre ramme ikke gir plass til almen saklig begrunnelse, er Deres framstilling preget av en forfriskende vitalitet, som ikke er vanlig blant våre økonomer.

Noe av det jeg særlig har merket meg er at De aldre berører den innflytelse på økonomisk maktkonstrasjon, som jordens økende grunnverdier gir anledning til. I sin tid fikk vi hjemfallsretten for å bevare noen av disse verdier for kommende slekter, men som sosial reform har den liten betydning, begrenset som den er vesentlig til konsesjonspliktige vassdragsreguleringer.

I «Subsidier i jordbruket», Dagbladet 10. d. m., hvor De imøtegår landbruksminister Einar Wøhni, er De enig i at det er vanskelig å avgjøre hva som er tilskudd til produsentene og hva som er tilskudd til forbrukerne. Fordi dette bare kan besvares i sammenheng med det omfattende kompleks av økonomiske institusjoner og den økonomiske politikk på alle områder.

Det er dog en tydelig tendens i dette kompleks, som er lite påaktet i debatten, nemlig prisstigningen på landbruksjord. Når norsk jord er så lite lønnsom å drive, er det naturlig at jordprisene senkes til et forsvarlig driftsgrunnlag. En sådan reduksjon av grunnverdiene har jo bl. a. rammet en rekke sørlandsbyer, som med overgang fra sjøgående til landeveistraffikk er blitt liggende i en skyggetilværelse.

Med de herskende eiendoms- og panterettsforhold, bygd vesentlig på stabile grunnverdier, byr imidlertid en sådan naturnødvendig reduksjon av disse verdier på store vansker.

I stedet for dette har forbrukerne måttet betale stabiliserte priser for jordbruksvarer i tillegg til milliardene av skattemidler, som er ofret som bidrag til jordbruket. Det er dog noe svevende å betegne disse milliarder som bidrag til jordbrukerne, når man ser hvorledes de utnyttes til å øke formuen for den som eier jorden. Det er en kjensgjerning at salgsprisen for vår ulønnsomme landbruksjord er steget til det mangedobbelte i takt med milliardsubsidiene. Særlig bemerkelsesverdig er dette i sentrale strøk, som også nyter de største fordeler av samfunnets ofre til bedre kommunikasjoner.

Når jordeierne kapitaliserer fordelene av samfunnets ofre og innsats i en mangedoblet salgspris, er det da annet enn folkebedrag å hevde milliardsub-

sidiene som bidrag til jordbrukerne, som bare får tilsvarende høyere gjeldsbyrder? På liknende måte økes grunnprisene i og ved bysentrene.

Vi må utenfor landets grenser for å finne sosialøkonomer, som anser det tvingende nødvendig å overføre skattebyrden fra det verdiskapende arbeidsliv til sådanne inntekter som i sannhet er ufortjente, i første rekke ved forrentning av de samfunnskapte grunnverdier til felles samfunnsformål. Som hevder at dette er den vitenskapelig klare vei vi må gå, selv om den bør gås skritt for skritt.

Problemet er tidligere stilet til norske sosialøkonomer, men de har bare tiet, engstelig for å uttale seg om en sådan reform i vår rettsordning.

Dens mål er å gi hele folket arverett til verdier skapt ved felles ofre og innsats for å gjøre vårt land bedre til å bo og virke i, og å bevare denne arv for slekter som kommer.

Dette skulle vel være et fundamentalt ledd i kampen mot, hva De, herr professor Ragnar Frisch, betegner som «det uopplyste pengevelde» og det imøtesees derfor at De gir Deres kommentarer og ikke bare tier, som det er vanlig blant Deres kolleger.

Halfdan Hansen.

Sendt «Dagbladet» 23. jan. 1963. Ikke inntatt.

Subsidier og skatter

Herr professor *Ragnar Frisch*.

Med ovenstående tittel gir De i Dagbladet 19. jan. Deres kommentarer til mitt inlegg 2 dager før, og med interesse ser jeg at De i det vesentlige er enig i grunnlaget for mine tanker. At subsidier til jordbruket ikke kommer jordbrukeren til gode, men beslaglegges av den tilfeldige jordeier, som oppkapitaliserer subsidiene i en tilsvarende høyere salgspris og gjeldsbyrde for jordbrukeren. At utvidelse av jernbane- og veinettet virker i samme retning også i og ved bysentrene, hvor samfunnet ofrer store beløp for å muliggjøre bedre flyt i trafikk og arbeidsliv.

Så langt er vi i store trekk enige, men når det gjelder å stanse den strøm av arbeidsutbytte, som arbeidslivet lik en hoveriplikt må ofre for å berike de stadig økende grunneierinteresser, da syns De dette ikke er av vesentlig betydning. For meg ser det ut som at De her tar mer hensyn til lovens bokstav og herskende juridiske forhold enn til den sosialøkonomiske oppgave å søke vei ut av denne galskapen.

Skal vi finne et naturlig grunnlag for menneskelig eksistens må vi vel bryte gjennom det virvar av særrettigheter, der verner om hva jeg foretrekker å benevne det uansvarlige pengevelde, og erkjenne men-

neskenes likestilte rett til naturen med dens råstoffkilder og de økte grunnverdier skapt ved felles samfunnsinnsats. At jord av praktiske grunner drives som privateiendom bryter ikke med denne rett, når eieren forrenter, de fordeler grunnverdien gir uttrykk for, som landskyld til fellesskapet. Dette er ingen skatt, men forrentning av folkets pantobligasjon i fedrelandet, på vei til et reelt selveierdemokrati, noe som et forvirret politisk parti påstår kan nåes ved børsspekulasjon i aksjer.

De nevner en strevsom bonde, som kan ha vanskelige transportforhold og lite utbytte for strevet, men da er det vel ingen reell grunnverdi å forrente eller inntektsskatt å betale?

Fred er det imidlertid ikke å få for ham, ti tollfordyrelse og omsetningsavgift på redskaper, vedlikehold og alle livsbehov rammer særlig hårdt disse på samfunnets utposter, som må snu hvert øre før de brukes. Tar vi også med syke og arbeidsløse har vi et utvalg av skjebner som misbrukes av samfunn og økonomisk tenkning.

Det er intet å si på at store inntekter beskattes, fordi de vesentlig skyldes monopolartete forhold med liten konkurranse, men det rimer ikke når skatten legges på inntekt langt under en rimelig levestandard, og staten tar de største skattebeløp ad indirekte vei, for å berike andre, på en måte som bare øker omkostningene og inflasjonen uten hensyn til at arbeidet kan være tapbringende.

Det er hverken plan eller etikk i et sådant skattesystem, og det forekommer meg, herr professor, at De anser det best således.

Stanser vi privat beslagleggelse av økt grunnverdi, ved at den forrentes til fellesskapet, hindrer vi også at den øker inntekten bl. a. i aksjeselskaper, som har sikret seg skog, mineralforekomster, vassdrag eller sentral grunn og andre arealer av betydning for framtidig boligbygging eller annet bruk. Vi hindrer også at norske eller utenlandske børssbaroner ødsler av sin overflod for å spekulere i norsk natur.

En avvikling av gammel grunnverdis belastning på arbeidslivet kan bare gjennomføres i langsomt tempo, men den vil også bidra til å gi folket tilbake almenningsretten til vårt lands udyrkete vidder, denne rett som grunneierinteresser 700 år tilbake evnet å tilintetgjøre.

Er en eiendoms grunnverdi i dag eksempelvis 10 tusen kroner vil 1 pst. årlig nedskrivning av den bli 100 kroner med 51 kroner økt landskyld å betale. I forhold til alle de skattebyrder som slektene har vært belastet med, av sin arbeidsskapte eiendom til grunnverdiveksten, må vel dette sies å være en lempelig form for tilbakeføring av folkets arverett til norsk jord.

Professor Harald Westergaard sa i sin tid at

moderne sosialøkonomisk vitenskap er en sinnrik oppkonstruert tankebygning, men den mangler fundamenter. Dette tror jeg er riktig. Syntesen, sammenhengen i økonomisk liv er mindre påaktet enn analysen, detaljbehandling løsrevet fra forholdet til de øvrige økonomiske faktorer.

Jordens grunnverdi synes mer naturbestemt, enn det på annen måte kan påvises, å danne en tydelig skillelinje mellom verdier skapt ved personlig innsats, og verdier som foreligger fra naturens hånd, ved menneskelighetens vitenskapelige forskning for bedre utnyttelse av dens råstoffer og de felles ofre for å skape gunstigere betingelser for utnyttelse av landets arealer.

Denne skillelinje mellom verdiene vil også hjelpe oss til å finne vei for de sultende millioner i u-landene, som må gi opp til 85 pst. av høstutbyttet til de store jordherrer. Disse beslaglegger også det meste av millionbidragene fra Vestens verden, og uten en effektiv jordreform er det små muligheter til å redde dette menneskemylder fra sultens kvaler.

Når våre økonomiske lærestoler ikke erkjenner den tydelige skillelinje grunnverdien gir, mellom verdier skapt ved det enkelte menneskes innsats og de verdier som ikke skapes av individet, men er resultat av samvirket innen menneskeheten? Hvilken etisk vurdering i overensstemmelse med FN's menneskerettserklæring legges da som fundament og utgangspunkt for studiet av økonomiske forhold mellom mennesker? Dette finner jeg grunn til å be Dem, herr professor Ragnar Frisch gi en klar uttalelse om. Vi står her overfor valg av etiske fundamenter, som ikke bare berører en fortsatt krigersk stemning på økonomisk og militært område, men også den faretruende utvikling mot omfattende arbeidsløshetsperioder.

Uten å si mer avslutter jeg med følgende konklusjon av professor H. Ermann i en avhandling om romerrettens skadevirkninger på europeisk kultur: «At vi, med den romerske slaveholderrett, behandler jorden som en vare, overlatt til den uansvarlige private vilkårlighet med ågrenende spekulasjon i jordens uunnværlighet, deri ligger opprinnelsen og hovedårsaken til de verste misligheter i vår økonomi og kultur».

Halfdan Hansen.

12. februar 1963, ikke inntatt i norsk presse.

Økonomisk demokrati under debatt.

Studentersamfunnet i Bergen hadde den 8. februar dette tema under debatt innledet av Høires Kåre Willoch og Arbeiderpartiets Olav Brunvand. Det ble

dog bare fattige smuler kastet inn i dette miljø, som gjerne hadde ønsket temaet stillet i klarere belysning, enn det var mulig ved en sådan partipolitisk meningsutveksling. Denne forsterker også følelsen av at synet på økonomiske forhold ennå ligger på et lite utviklet plan, fordi enkelte sider av problemet søkes løst isolert uten å sees i forhold til økonomisk liv som helhet.

Når Kåre Willoch hevder at politisk demokrati gir effektiv beskyttelse mot misbruk i det økonomiske liv, da kan dette bare være talemåter, så lenge de politiske ledere selv er så uklare i sine begreper.

Spørsmålet om fordeling av arbeidsutbyttet lar seg ikke løse, når det begrenses bare til forholdet mellom arbeider og arbeidsgiver.

Begge disse utgjør den aktivt produserende faktor der skaper kaken til fordeling, men hvorfor så taus om alle dem, som begrenser de produktives utbytte ved å ta av kaken uten tilsvarende gjentjenester?

Kåre Willoch kom merkelig nok ikke inn på den propaganda, som hans parti, med banksjef Sjur Lindebrække som leder, driver om aksjespekulasjon i stor stil som veien til et selveierdemokrati og ser på dette som det bærende alternativ til sosialismen. Føler han allerede at ideen bare er en luftspeiling, som skal tjene til å avlede tanken fra virkelige defekter i økonomisk liv, men lik andre døgnideer kommer og forsvinner som stjernesudd?

Uten tvil lider arbeidslivet under et uforholdsmessig skattetrykk og det utfoldes stor oppfinnsomhet i å øke tallet av skatteobjekter.

For arbeidslivets menn må det derfor være en livsoppgave å klarlegge hvorledes strømmen av skattemidler brukes eller misbrukes.

Når bl. a. tollbeskyttelse så seiglivet ansees å være fordelaktig for næringslivet skyldes det, at produsent og forbruker ansees å høre til forskjellige samfunnsgrupper. Men forbrukeren er normalt en som ved produksjon eller annen hjelpetjeneste har medvirket til å skape kaken til fordeling. Det kan nok pekes på næringer som har utviklet kapitalsterke bedrifter bak tollmuren, men dette er en drivhuskultur, som velter omkostningene over på de ubeskyttede næringer og medvirker til den fordyrende inflasjon, som vi ikke ser vei å finne botemidler til.

Et pust av frihandel har vært merkbar nå en tid, men det er ikke preget av frihetens idé som veien til fredelig sameksistens. Det var et forsøk på drivhuskultur i stor stil bak en høy europeisk tollmur i kampstilling mot menneskeheten forøvrig og uten den etiske styrke i frihetens fredelige håndslag. De siste begivenheter har bevist at maktsyke tanker lå skjult bak den fristende europeiske samlingsidé, og det har gitt tid til å tenke oss om engang til.

En debatt om økonomisk demokrati er ufullstendig dersom ikke også jordspekulasjonen er med i bildet.

Nylig skrev jeg om et jordstykke som 30 år tilbake ble betalt med 9000 kroner, og som nå ved utparsellerings har gitt fem millioner kroner i gevinst.

Når alle disse millioner på et brett kommer i markedet for å gjøre innhugg i kaken, som produksjonslivet har skapt til fordeling, hvor mange milliarder blir det ikke da landet rundt, som i årenes løp øker belastningen på arbeidets utbytte til uproduktive spekulanters fordel? Og ikke nok med dette.

Ved høyt skattetrykk må arbeidslivet også bære samfunnets milliardofre til åpning av nye boligområder og sanering av eldre bystrøk, vei- og jernbaneanlegg i vårt kuperte land, til havneanlegg og bidrag til sjøgående trafikk. Alt dette, som skaper de økende beliggenhetsverdier, fortsetter vi å gi gratis til jordspesulantene som gave fra det produktive arbeidsliv. Spekulasjonen driver jordprisene over rentabilitetsnivået, og når vi nærmer oss klimaks i denne onde sirkel, når lagrene fylles fordi forbruket ikke evner å stå på høyde med den økende produksjon, da glir arbeidslivet ut på vaklende front. Denne risiko har ikke spekulantene, som sitter med sin jobbførtjeneste trykt i havn.

Gang etter gang er det advart om denne glideflukt mot økonomisk krise og den invitt dette gir til å øke de sosialistdiktatoriske inngrep som vi allerede nå føler på kroppen.

Får man økonomer til å uttale seg innrømmer de at dette er riktig, men som en av dem sa er jordeieretten omhyllt av en nærsagt hellig nimbus, og der er ikke noe å gjøre ved det. Dette klinger som ekko fra fjerne tider med konger av Guds nåde.

I daglig tale erkjenner vi nok den enkeltes eiendomsrett til sitt arbeides utbytte, men denne rett er ikke vernet av noen hellig nimbus.

Nei denne eiendomsrett reduseres stadig ved økende skattetrykk samt økende varepriser til forrentning av den stadig dyrere jord.

Er det særinteresser i grunnverdi eller enfoldighet som er årsak til, at ikke arbeidslivets ledende menn reiser en harmdirrende protest og går til åpen kamp mot dette økonomiske vanstyre, men fortsatt lar det arbeidende folk gå i blinde? Skal dette da ikke ha annen vei å gå, enn å bli et lett offer for diktatoriske demagoger? Det sørger nemlig Nemesis for.

Det er beklagelig at et vitenskapelig betont miljø, som Studentersamfunnet må sies å være, har så vanskelig for å finne bedre veivisere enn de partipolitiske innledere til debatten om økonomisk demokrati.

Her er da fagøkonomer forhånden, men de er gjerne opptatt med andre gjøremål og har ikke hatt tid til å studere sådanne virkelighetsnære problemer.

Det er virkelig synd.

Halfdan Hansen

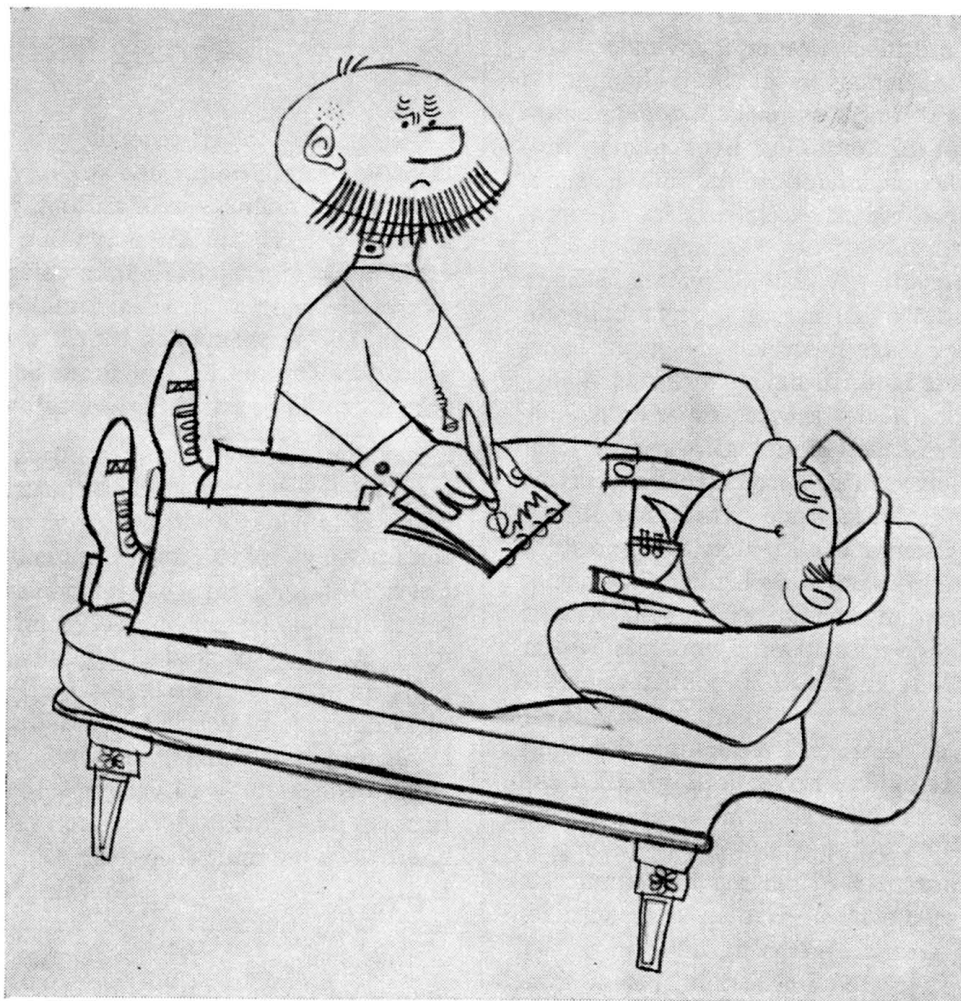
Sendt Dagbladet 28. des. 1962. Ikke inntatt.

Faresignaler!

Til forsvar mot en truende verdensutvikling i diktatorisk retning inntar den stadig videregående kapprustning en dominerende stilling, ja den sees alment å være den eneste av betydning til forsvaret mot diktatorisk aggresjon. Er ikke dette en noe likegyldig undervurdering av den slagkraft det gir demokratisk mentalitet, at økonomisk liv får utvikle seg i harmoniske former uten foruroligende bakslag, som bringer vår motstandskraft og kultur ut av balanse?

Det omfattende gjenreisningsarbeide, etter siste krigs ødeleggelser, skapte startgrunnlaget for en storstilt produksjonsutvikling, og mange har drømt seg inn i troen på, at nå glir vi inn i velferdsstatens trygge havn. De første tegn på at denne tro viser seg illusorisk har vakt liten oppmerksomhet. Parolen har jo vært at bare vi holder produksjonskapasiteten på topp, da er vi på den sikre side. Som ringer i vannet viser det seg imidlertid på stadig flere områder, at vi er nådd til et metningspunkt, hvor produksjonen overstiger behovet eller i hvert fall den økonomiske evne til forbruk av den økte vareflom. Daglig hører vi om bedrifter som reduserer arbeidskraften eller stanser bedriften av mangel på omsetning. Derved glir stadig flere inn i sirkelen av svekket kjøpeevne også for andre næringers produkter. Dette har vært den vanlige utviklingsvei mot de arbeidsløshetsepidemier, som gang etter gang har rystet verden og truet vår kultur med undergang. Vi kan vel ikke som strutsen bare stikke hodet i sand og nekte å se de farer for mentalitetsendring i diktatorisk retning, som disse arbeidsløshetsperioder gir så glimrende grobunn for?

— En lite påaktet tilbøyelighet er også, at tyngden av bedrifter har tendens til å vokse opp omkring de store folkesentre. Der står høyt utviklede håndverk og spesialindustrier til hjelp på øyeblikks varsel for å holde hjulene gående, og der vokser også handelsomsetningen med akselerende hastighet. Kampen om plass nær disse sentre medfører en uhyrlig vekst i eiendomsprisene, og kapitalsterke firmaer skremmes ikke av urentable priskrav når de kan sikre seg sentral eiendom. Denne konsentrasjon av arbeidslivet bidrar til å avfolke bygdene og vanskeliggjøre almen industrireise i Utkant-Norge. Tendensen er ikke særegen for vårt land, og i Sydøst-England foregår det en oppsiktsvekkende konsentrasjon av ny industriell virksomhet, samtidig som arbeidsledigheten i Nord-England stadig øker. Der er den allerede oppe i 8 prosent, trass i at 250 tusen i de siste 12 måneder har reist til industriområdet i syd, hvor arbeidsledig-



*Har De hørt den om malersvennen
som var hos psykiateren?*

*- Hva tenker De på når De ser
en nydelig, velskapt jente?*

- På INTERLIGHT.

*- Mener De å si at De tenker
på maling?*

- Jeg tenker bare på INTERLIGHT.

*Så internasjonal, så ren i fargene,
så god for blikket, så smilende opplagt
i allslags vær, så rund og passe
fyldig, så lett under kosten, så
smidig og sterk, så samarbeidsvillig
og økonomisk, en trofast kamerat på
gode og dårlige dager. Vil De forlange
mer av en livsledsagerske?*

heten ennå er helt nominell med 1,3 %. Noe til ettertanke gir det også, at enkelte bedrifter har under overveielse å flytte sin virksomhet over kanalen, for å få en ennå bedre sentral beliggenhet i tilfelle England går inn i Fellesmarkedet. Da kan jo arbeidsledige i England følge etter som eksportvare. Opphopingen av folkemasser, i kjølvannet av denne industrikonsentrasjon, gir jordspekulasjonen fritt spillerom til å drive beliggenhetsverdiene opp i eventyrlige høyder. Denne uproduktive inntektskilde legger økende byrder på all produktiv virksomhet, og gang etter gang spennes buen til prisspiralen brister og krisen er over oss. Hva er dette annet enn feudaltidens utsugende belastning på arbeidslivet, for bruk av jord, kamuflert i kapitalistiske former? Det lar seg ikke bortforklare, at jord er fundamentet for alle slekters liv og virke, at jordens økende grunnverdier skyldes felles innsats og samspill i arbeidsfordeling, og at ingen enkeltperson derfor bør ha særrett til disse verdier. At vi har kastet overbord et sådant naturlig begrep om eiendomsrett må også med naturlovs gyldighet føre til, at fundamentene i vår kultur gang etter gang truer med å bryte sammen. Sterke særinteresser motarbeider synet på jordens grunnverdier som samfunnsskapte med god støtte av fagøkonomer til å forme det politiske tankeliv. I sin «Verdaukskatten» hevder professor Erling Petersen grunneiernes enerett til jordens samfunnsskapte grunnverdier. Her taler han imidlertid ikke som sosialøkonom, der har til oppgave å vise vei og søke legedom mot misligheter i økonomisk samliv, nei han begrenser seg til et juridisk forsvar av herskende rettsforhold. Med en sådan innstilling ville han på Galilei tid ha stått på pavens side og i overensstemmelse med de herskende rettsbegreper dømt Galilei som kjetter, fordi han påsto at jorden var rund.

Halfdan Hansen.

Vi kan lykkønske hverandre med en

NYHET:



- SPESIAL -

fremstillet for alt grunnarbeide, de nye strier, lerrets- og stråtapet, samt særlig tykke tapet, herunder bronsetapet.

Andre limtilsetninger bortfaller. Prøvet og kontrollert av Statens Teknologiske Institutt Maleravdeling. Kan også blandes med vanlig ARABIN for tapeter som trenger sterkere klister enn normalt (utrøres først hver for seg.)

Velkommen med prøveordres
via Deres forhandler.

Norsk Plautelin[®]
Oslo Etablert 1916

Under forberedelsen til en av sine arktiske ekspedisjoner fikk Nansen besøk av en rørselig kar som ønsket å bli hyret på til denne turen.

Mannen satte seg rett overfor Nansen med hatten på, riktig barskt på snei. For å prøve mannens nerver snappet Nansen en revolver og skjøt gjennom hattepullen hans, men mannen reagerte ikke.

— Her har De penger til ny hatt, sa Nansen. Mange takk, sa mannen, men hva med buksene da?

— Dem har da ikke jeg gjort noe med.

Nei, sa mannen, — men det har jeg.



VI ØNSKER
BERGENSMALERNE
ET GODT NYTTÅR

monopol

MALING- OG LAKKINDUSTRI A.S

Malermestre!

Vi anbefaler oss
for leveranse av
alt i malerverer



A.s VESTLANDSKE FARVEHANDEL

malerverer en gros



MALING OG LAKK
FOR HÅNDVERK OG INDUSTRI

F. STEEN-HANSEN

BERGEN

ET GODT OG FARGERIKT

NYTT ÅR med

SPRED

NORGES MEST SOLGTE

LATEX-MALING

*takk for det gode samarbeide
i året som gikk!*



Alf Bjercke





Sang til Kvinnen

Mel.: En dollarprinsesse.

Kvinnen vår hyllest fortjener.
 Henne vi vier en sang.
 Av skapningens tall fenomener
 står hun jo høyest i rang.
 Hun er vårt hjerte nærest,
 hun er vår hedersgjest.
 Alltid i tankene kjærest.
 Hun setter «spiss» på vår fest.

Kvinnen i dag er den samme
 mangfoldige skapning som før.
 Hun aldri på Eva gjør skamme.
 Det sier vi som en honnør.
 Hun er like øm og yndig,
 like så god og snill.
 Hun er like skjønn, like syndig.
 Den dyreste skatt som er til.

Denne vår hyllest skal være
 til kvinnene helt generelt,
 men vi vil den adressere
 til kvinnene her spesielt.
 En hjertelig takk for strevet
 skal syklubbens damer ha.
 Det Stigende Fond har de hevet.
 For dem vil vi rope HURRA!

Fritt etter Bj.



Takk for maten

Mel.: Sancta Lucia.

Bore me plucca
 ock me ha drucca
 rett no me trøtna
 stivna i føtna.
 Alle vi skal no
 på taliano
 syngja ein tone
 men unizone.

Til alle donna
 som her er coma
 pudra og pynta
 hurra me grynta
 for alle dizz-no
 forte fortizz-mo
 hyggja dykk alle
 med fine kalle.

Tacca fø mati
 il cameradi
 stappa i mago
 kan ikkje klago.
 No millo teppo
 vilja me steppo
 røyk di tobacco
 godt sca da smaco.

So cara mio
 slutta me boro
 so sca me sio
 ha oss litt morro.
 Ta da legato
 dric moderato,
 gacc heim på føto
 un poco trøto.

Ved punsjebollen

Mel.: På Eidsvoll stander en sagahall.

I vår forenings mange år
 vi oss om Bollen lot samle,
 og av dens innhold tok oss en tår
 som frydet unge og gamle,
 :: som lot oss glemme døgnets strid
 i festens strålende haller,
 som stålsatt' viljen til kunst og flid
 når hverdags-arbeidet kaller. ::

Den skal oss samle om felles sak
 ei blott i festlige stunder,
 men skape brorskap hver arbeidsdag
 så felles fremskritt den grunner,
 :: harmonisk farge på livet gi
 for håndens, åndens yrke,
 gi fest og arbeid harmoni,
 gi hjem og samfunn styrke. ::

Den Bollen som nå på bordet står,
 den vekker strålende minner
 om festligheter i svunne år,
 hvis make neppe vi finner,
 :: Er enn dens innhold svakt mot før,
 slik som vår tid det krever,
 så skaper den dog festhumør,
 for Bollens ånd den lever. ::

Spesialforretning i

**LINOLEUM
og
TAPETER**



TARNPLASS 3 - BERGEN

HALFDAN HANSEN

FARGEINDUSTRI - MALERVARER - TAPETLAGER

OLAV KYRRESGT. 44 - TELEFON 12779

Johnsen & Instebo Fargehandel A.s

SANDPAPIR

SANTO *fabrikker*

POSTBOKS 171

DRAMMEN

«Sandpapir Nr. 1»

Utgitt av Festkomiteen i Bergens Malermesterlaug.
Redaktør: **Halfdan Hansen**, Olav Kyrresgt. 44. Telef. 12 779.

* Ed. B. Giertsens Boktrykkeri.